

Tartu Ülikool

Usuteaduskond

Martin Vassel

NEXTSTEP SUVESEMINARI MÕJU

EESTI KRISTLIKULE NELIPÜHI KIRIKULE

Bakalaureusetöö

Juhendaja

Dr. theol. Kaido Soom

Tartu 2022

Sisukord

Lühendid	3
Sissejuhatus	4
1. Analüüs	7
1.1. Tänapäeva noorte suhe kirikuga.....	7
1.2. Koguduse loomulik kasv	14
1.3. Küsitlused ja tagasiside	23
1.3.1. EKNK kogudustes läbiviidud küsitlused.....	25
1.3.1.1 Konkreetseid näiteid NS'i ülesehitavast mõjust	32
1.3.2. NS'i tagasiside ankeedid 2018-2019	35
2. Kokkuvõte	39
Kasutatud kirjandus.....	41
NextStep Summer Seminar's impact on Estonian Christian Pentecostal Church SUMMARY	43
Lisad.....	45

Lühendid

EKNK – Eesti Kristlik Nelipühi Kirik

EUU – OÜ Saar Poll poolt läbiviidud uuringud „Elust, usust ja usuelust”

KLK – „Koguduse loomuliku kasvu” teooria

NS – NextStep suveseminar

Sissejuhatus

2015. aasta kevadel viis OÜ Saar Poll läbi uuringu „Elust, usust ja usuelust” (edaspidi EUU) järjekordse etapi. Tuginedes EUU 2010 ja EUU 2015 uurimustulemustele võime tõdeda, et Eestimaa noorte huvi usu ja kiriku vastu on viimaste aastatega drastiliselt vähenenud (Schihalejev 2016, 262-269). Eesti Kristlik Nelipühi Kirik (edaspidi EKNK) pakub noortetöö raames noortele võimalust osaleda *NextStep suveseminaril* (edaspidi NS), mille eesmärk on aidata noortel avastada oma potentsiaal Jumalas, luua ühtsust EKNK’s, kaasata kirik koguduste rajamise protsessi ning elavdada olemasolevaid kohalikke kogudusi (intervjuu 2021).¹ NS on kristlastest noortele mõeldud kahenädalane suveseminar, mis sisaldab endas teoreetilist, praktilist ja vaimulikku osa. Muuhulgas võimaldab NS’i keskkond kristlastest noortel omavahel tutvuda ja suhteid luua. (Kukk 2021, 63-64). Eelolevast lähtudes on käesoleva uurimustöö eesmärk leida vastus küsimusele, milline roll on NS’il olukorras, kus Eestimaa noored on üha enam võõrdumas kirikust ja usust, ning uurida noortele suunatud NS’i mõju EKNK’le. Kitsamas mõttes on kiriku töö jaoks oluline NS’i mõju osalenud noortele ja nende usulisele pühendumisele ning samuti NS’i mõju EKNK’le laiemalt. Kuna NS on ennekõike noortele suunatud ettevõtmine, siis on üks käesoleva uurimuse eesmärke aidata kirikul paremini mõista noorte usulisi vajadusi ning seda, kas ja kuidas NS neid vajadusi täidab.

Uurimustöö struktuuri olen koostanud kahest peatükist. Esimeses peatükis selgitan tänapäeva kiriku väljakutseid eelkõige noortetöö valdkonnast lähtuvalt, tsiteerides erinevate kirikutööga seotud autorite mõtteid ning ühtlasi kajastan nende poolt pakutud lahendusi. Seejärel annan ülevaate C. A. Schwarz’i *Koguduse loomuliku kasvu* teooriast (Schwarz 2002) ning põhjustest, miks on see minu uurimustöös oluline. Esimeses peatükis analüüsin ka EKNK kogudustes läbiviidud küsitlusi ja

¹Lilleorg, Ago. Intervjuu Martin Vasselile. 31.03.2021. Intervjuu käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 1)

NS'il osalenud noorte tagasiside ankeete. Teises peatükis toon välja peamised resultaadid ja arutlen, kuivõrd saavutatud tulemused vastavad püstitatud eesmärkidele ning milliseid seisukohti on võimalik nende põhjal kujundada. Teise peatüki lõpuosa kätkeb endas inglisekeelset resümeed, milles annan lühiülevaate töö eesmärgist, uuritavast probleemist, lahendusest ja tulemusest.

Tegemist on empiirilise uurimustööga, mille raames analüüsin NS'il osalenud noorte kirjalikke tagasisideankeete ning küsitlen EKNK pastoreid ja koguduse liikmeid, kelle koguduse noored on vähemalt kahel aastal NS'il osalenud. Lisaks intervjuerin NS'i asutajat piiskop Ago Lilleorgu. NS'il osalenud noorte tagasiside ankeetide analüüsimisel loodan saada ülevaate, mil määral täidab NS noorte usulisi vajadusi ning kuidas mõjutab NS noorte usulist pühendumist. EKNK pastorite ja koguduse liikmete küsitlemise eesmärgiks on saada vastus küsimusele, kuidas on NS mõjutanud EKNK koguduste kvalitatiivseid näitajaid. NS'i asutaja piiskop Ago Lilleoruga peetud intervjuu eesmärk on saada ülevaade NS'i algsest eesmärgist ning sellest, kuidas NS on viie aasta lõikes (2016-2020) suutnud seda eesmärki täita.

Uurimuse teoreetiliseks aluseks võtsin Christian A. Schwarz'i uurimustöö *Koguduse loomulikust kasvust* (edaspidi KLK). Valikut Schwarz'i kasuks ajendasid tegema kolm põhjust: esiteks - Schwarz'i uurimisprojekt on väga laiaulatuslik, hõlmates enam kui tuhandet kogudust, kuues maailmajaos, 32 riigis (Schwarz 2002, 18); teiseks - KLK toob välja väidetavalt universaalsed põhimõtted, mitte mudelid (Schwarz 2002, 14); kolmandaks - Schwarz'i uurimustöö haakub hästi EKNK visiooniga - "*Ehitada ja rajada eluandvaid kogudusi ja usukogukondi üle terve Eestimaa*".² Kõrvutan Schwarz'i KLK dr Lars Råmunddal'i kriitilise ja konstruktiivse analüüsiga „*Is Church Development 'Natural'? A Critical and Constructive Analysis of Christian A. Schwarz's Biotic Church Growth Theory*” (Råmunddal 2014) ning dr Rene' Erwich'i artikliga „*Missional Churches: Identical Global 'Plants' or Locally Grown 'Flowers'? Christian A. Schwarz's 'Natural Church Development' revisited*” (Erwich 2002). Lisaks toetun käesolevas uurimustöös Eesti Kirikute Nõukogu poolt välja antud kogumikele „*Astu alla rahva*

² www.eknk.ee 22.03.2022

hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist” (Jõks 2012) ja „*Kuhu lähed Maarjamaa? Quo vadis Terra Mariana?*” (Jõks 2016), milles vaatlen EUU 2010 ja EUU 2015 uurimustulemusi ning artikleid ja kommentaare, mis kajastavad tänapäeva kiriku noortetöö väljakutseid.

Küsimused, millele käesoleva uurimustöö käigus püüan vastused leida, on järgmised: 1) **Mil määral täidab NS noorte usulisi vajadusi?**; 2) **Kuidas mõjutab NS noorte usulist pühendumist?**; 3) **Millistes KKK kvaliteediomadustes on NS'il osalenud noored EKNK kogudusi mõjutanud ja millistes mitte?**; 4) **Kuidas on NS suutnud viie aasta jooksul oma algseid eesmärke täita?** Kuna NS'i mõju EKNK kogudustele ei ole seni veel ühegi uurimustöö raames uuritud, siis loodetavasti aitab käesolev uurimustöö kirikul selgemalt näha NS'i mõju nii noortele, kogudustele kui ka kirikule tervikuna.

1. Analüüs

1.1. Tänapäeva noorte suhe kirikuga

Tuginedes küsitlusuuringute EUU 2010 ja EUU 2015 andmestikule, võime näha, et noorte lisandumine kogudustesse on viimastel aastatel tunduvalt vähenenud. Olga Schihalejev kirjeldab uuringu tulemusi järgmiselt:

„Usuline praktika, nii nagu kirikud seda traditsiooniliselt näevad, on noorte seas pigem erandlik nähtus. Kõige kehvem on see näitaja 15-19-aastaste seas, kes osalevad mis tahes usulises praktikas veel vähem kui teised eagrupid Eestis. Näiteks üle 87% 15-19-aastastest ei loe mitte kunagi Piiblit, vaid üks vastanu palvetas vähemalt kord nädalas, jumalateenistustel osales vähemalt kolm korda aastas kõige nooremast vanusegrupist (15-19 aastat) vaid kolm vastanut, 70% vastajatest ei käi kunagi jumalateenistustel [...] Regulaarseid palvetajaid, kes palvetavad väljaspool jumalateenistust kas iga päev või vähemalt kord nädalas, oli 15-29 aastaste seas 7% ning kogu valimis 19%. Viie aastaga ei ole selles osas olulisi muutusi toimunud – üsna sarnased tulemused olid noorte seas ka viie aasta taguses uuringus. Samas kogu valimis oli EUU 2010 regulaarselt palvetajate osakaal 12%, mis on väiksem kui EUU 2015 tulemus 19%. Seega võib öelda, et regulaarse palvetamise tendents on üldiselt pisut kasvanud, aga noori ei ole see kasv puudutanud”. (Schihalejev 2016, 264).

Liina Kilemit märgib:

„Kõige noorema vanuserühma vastajatest on pooled liitunud kirikuga 3-10 aastat tagasi ja ülejäänud rohkem kui 10 aastat tagasi. Paraku ei ole aga valimisse sattunud noori, kes oleks viimase kahe aasta jooksul liitunud mõne kiriku või kogudusega. See ei tähenda, nagu ei oleks möödunud kahe aasta jooksul Eestis kogudustega liitunud ühtegi inimest vanuses 15-29. Kui aga ühtegi sellist inimest ei sattunud üle-eestilisse 1002 inimesest koosnevasse EUU 2015 valimisse, siis võib oletada, et selle eagrupi liitumiste arv peab olema üsna väike ja olukord kirikus tõesti toetab seda oletust.” (Kilemit 2016, 94).

Ülalmainitud uuringute tulemustes kajastuva olukorraga võime leida sarnasusi ka EKNK's. Toetudes EKNK noortetöö koordinaatori Ivo Unt'i poolt koostatud 2018 aasta noortetöö statistikale, toimus regulaarne noortetöö EKNK kolmekümne kahest kogudusest kaheteistkümnes, mis moodustab 37,5% EKNK kogudustest.³ Aastal 2019 lisandus noortetöö nimekirja üks kogudus – regulaarselt tegeles noortetööga kolmteist kogudust kolmekümne kahest, mis moodustab 40,6% EKNK kogudustest.⁴ Seega tuleb tõdeda, et rohkem kui pooltes EKNK kogudustes puudub regulaarne noortetöö.

Arvestades käesoleva uurimustöö eesmärki - saada ülevaade NS'i mõjust EKNK'le - püüan leida seoseid NS'i eesmärkide ja tänapäeva noorte usuliste vajaduste vahel. Sellest, et need vajadused on noortel endiselt olemas, annavad kinnitust mitmete kirikutöös tegevate ekspertide tähelepanekud, kuid küsimus on, kuivõrd suudab kirik tänapäeva noori nende usulistes vajadustes teenida? Luterliku kiriku vaimuliku Annika Laatsi sõnul selgub uuringu EEU 2010 põhjal, et just noored mõtlevad kõige enam eksistentsiaalsetele küsimustele nagu elu mõttekus, surm, süü ja tõde, kuid väljakutseks näib olevat kiriku võimetus noorte usulisi vajadusi mõista:

„On märgatav, et eksistentsiaalsete küsimustega oma südant vaevavate inimeste juures esineb ridamisi tuttavlikke jooni. Tõepoolest, just needsamad tendentsid olid iseloomulikud nooremale eagrupile. Heites pilgu vanuselisele jaotusele, selgubki, et süü, elu mõttekuse, tõe ja isegi surma küsimused on selgelt olulisemad just noortele: kõigis eksistentsiaalset rahutust tekitavates küsimustes on pea pooled „jah” vastanuist noored!

Olgu siis arengulistest iseärasustest tingituna või muudel põhjustel, kuid noorte seas tundub olevat kõige enam neid, kellele religioon tegelikult korda võiks minna, on ju eksistentsiaalsed küsimused religiooni lahutamatuks koostisosaks. Ja ometi

3 EKNK noortetöö koordinaatori pastor Ivo Unt'i poolt aastal 2018 koostatud EKNK noortetöö statistika. Andmed käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 2)

4 EKNK noortetöö koordinaatori pastor Ivo Unt'i poolt aastal 2019 koostatud EKNK noortetöö statistika. Andmed käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 3)

tuleb uuringust selgelt välja seegi, et just noored on kirikust kõige kaugemal, justkui oskamatagi sealt neid vastuseid otsida.

Kipun arvama, et oleme kirikuna ja kristlastena osanud narrilt silma paista sellega, mis tegelikule otsijale, sellele näljasele ja janusele üldse korda ei lähe.“ (Laats 2012, 191).

Seega võib öelda, et kirik seisab täna väljakutse ees, kus noortel on ühelt poolt selge huvi eksistentsiaalsete küsimuste vastu, kuid paradoksaalselt ei ole nad valmis kirikust neile küsimustele vastuseid otsima. Üks põhjus näib Laatsi sõnul olevat selles, et kirikut esindavate usklike endi elud ei ole tasakaalus nende väljapoole suunatud hinnangute ja moraalinormidega. Laats jätkab:

“Me oleme jättnud iseendast mulje – ja seda muljet kinnitab oma hinnangutega ka suurem osa küsitluses ennast usklikeks tituleerinuid –, et kirik tegelebki lisaks oma pidulikule esindusfunktsioonile suuremalt jaolt traditsioonilise moraali kaitsmise ja esindamisega. Mida peakski siis üks noor, elu mõtte ja tõe järgi küsiv inimene sealt otsima? Vastuväitena võib öelda, et kirik on pühade osadus ja pühad peavadki oma teistsugususega silma torkama, sest nad on meelt parandades patuse maailma mõtteviisile selja pööranud. Ent juhiksin veelkord tähelepanu sellele, et küsitluses ei torka silma mitte niivõrd usklike teistsugune käitumine konkreetsetes olukordades, vaid nende jäigad, väljapoole suunatud hinnangud.“ (Laats 2012, 191-192).

Seega, antud artikli põhjal võiks öelda, et noorte huvi usu ja Jumala vastu on endiselt olemas, kuid küsimus on, kuivõrd valmis on kirik oma misjonistrateegiaid ja suhtumisi kohandama, et tänapäeva noored sellega haakuksid. Ning sellest tulenevalt tõuseb esile järgmine küsimus – mis on need „võtmed“, mis kõnetavad tänapäeva noort ning millega on tänapäeva noor valmis haakuma?

Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu vaimulik Meego Remmel pakub kirikule inimeste kõnetamiseks lahendusena välja võtta eeskju Jeesuse lähenemisest:

„Surnuist ülestõusmise järel tegusaks kujunenud nädala esimese päeva lõpul tõttab ta mööda Emmause teed järele kunagi jagatud veendumustest eemaldujatele ning pärib: „Mis lood need on, mida te omavahel veeretate teed käies?“ (Lk 24:17) Põhimõtteliselt võiks ta ju ka otsejoones teele ette astuda ja oma ülestõusmise väge

ilmutada, lootusetult pettuda julgenutele „ülalt alla” koha kätte näidata. Ometi ta nõnda ei tee. Omaenda imeloo jutustamise asemel on ta ennekõike huvitatud nende lugudest. Püüdmata tõestada oma elusust ja selles kahtlejate uskmatus, huvitub ta inimestest endist, nende teekäimise taustadest, isiklikku ning ühist elu- ja arengulugu kujundavast narratiivsest kontekstist. On tähelepanuväärne, et just niisugust siirast huvitatust välja elades hakkab tahes-tahtmatult muutuma ka suhe võõristajate ja V/võõristatu vahel. Ehk on siit midagi õppida ka pärast ja enne järjekordseid religioonisotsioloogilisi uuringuid? Ons võimalik kuulutada, enne kui kuulutada, mida usuelu supertsentrumile selja pööranud maailma narratiiv usust pajatab?” (Remmel 2012, 94).

Eelkirjeldatu põhjal võiks öelda, et inimest kõnetab kõige paremini kogemine, et huvitatud ollakse temast endast, kuidas tal „päriselt” läheb, mitte midagi „müüa” üritamine või inimese moraali taseme mõõtmine. Remmel hindab tänapäeva noori mitte usklikeks ega ka uskmatauteks, vaid pigem „usupuhasteks”, ning tõdeb, et noored esitavad kristlastele väljakutse – kas olla kõik või mitte midagi, kirjutades, et ehtsus kõnetab noori:

„Kui ma siis vaimulikuna tulevase põlvkonna ja loodetavasti ka tulevaste koguduste liikmeskonna kohta täna midagi veel teada tahaksin, jääksin viimselt silmitsi küsimusega, mis mind noortega suheldes kõige rohkem isiklikult on rabanud: kui kompromissitult on keegi valmis eitama võltsi ning jaatama ehedat?! Selle küsimuse teistele esitamine on aga riskantne. Lõppkokkuvõttes asetab see vaateaknale mitte ainult küsit(let)avate veendumused, vaid ka minu enda omad. Korraga tuleb mul seista peegli ees ja hinnata, mis lugusid ma ise oma elukäiguga jutustan? „Usupuhta” elulooga noored ei häbene vastu küsida: kui puhas on mu enda usk, elu, usuelu? Otsijad tahavad leida vähemalt isikulist või – veel enam – kogukondlikku kinnitust sisimas jaatatud veendumusele, et siiski võib olemas olla midagi või kedagi, mis või kes elab millegi või kellegi nimel, mille või kelle nimel ollakse valmis suremagi. Kui midagi või kedagi niisugust leitakse, kasvõi Jeesuses, võib täna „usupuhas” põlvkond kogeda uut katarsist, tõelist „usupuhastust”, mille – või õigemini K/kelle – kogemisel ongi tegemist tõeluse lõimimisega eluloos.” (Remmel 2012, 95).

Võiks öelda, et R Emmeli artiklist jääb kõlama mõte, et tänapäeva noored otsivad „tõelist asja”. Kui kirik seda „tõelist asja” noortele pakkuda ei suuda, siis noored sinna ka ei tule. See „tõeline asi” väljendub sageli kiriku tõelises, siiras huvis inimese vastu. Kui noor seda siirast huvi inimese enda vastu kirikust ei leia, jäävadki järele vaid tühjad sõnad, mida praktiline reaalsus ei kinnita. Usun, et see on üks võti, mis avab ka noorte südamed taas kirikule, usule ja lõpuks Kristusele, Jumalale.

EKNK vaimulik Ago Lilleorg pakub välja mõtte, et selle asemel, et muretseda, kuidas inimesi kirikusse saada, võiks kirik keskenduda võimaluste otsimisele, kuidas sõnum inimesteni viia ning nihutada kiriku eksklusiivsusest paradigma inklusiivsusesse, saades niimoodi taas „kirikuks keset küla”:

„Ma pakun välja traditsioonilisest erineva lähenemise, mis iseenesest ei ole midagi uut. Mõeldes Eestimaale ja Eestis elavatele inimestele, ei peaks me muretsema, kuidas inimesi kirikusse tuua, vaid kuidas sõnum inimeste juurde viia. Jeesuse korraldus Markuse järgi kõlab: „Minge kõike maailma ja kuulutage evangeeliumi kogu loodule” (Mk 16:15). Siin kasutatakse kreeka keelses algtekstis väljendit „eis tou kosmou”, mis tähendab maailma minemist. Eessõna „eis” väljendab sisse minemist, sees olemist. Meid on kutsutud minema „maailma sisse”, elama seal välja tunnistust Jeesusest Kristusest nii sõna kui teoga.

Siit tõstatubki taas kord küsimus: kuidas olla „kirik keset küla”, nii nagu see kunagi oli? Küla paradigma on ajas küll oluliselt muutunud, kuid inimkogukond kui nähtus elab tänapäeval edasi ja seda kõige erinevamate vormides. Meil tuleb taasavastada need „inimkülad”. Aga mitte ainult. Igapäevaste loomulike suhete kaudu võivad kristlased rohkem positiivset mõju avaldada oma tööl, koolis või perekonnas kui kirikud ja kogudused kümnete ja sadade jumalateenistuste pidamisega. Mis juhtuks, kui me enam ei püüaks enam mõelda loodud institutsioonide ellujäämisele? Kui me pigem julgustaks oma liikmeid olema eeskuju ja mõju või, nagu Jeesus ütles, „valgus ja sool” oma igapäevaste suhete kaudu? Mis kasu võiks olla soolast topsis või valgusest seal, kus juba on valge?” (Lilleorg 2012, 111).

Võiks öelda, et ülalmainitud artiklitest tuleb tugevalt esile väljakutse, millega kirik, seal hulgas ka EKNK, täna silmitsi seisab – minna inimeste keskele. Lilleorg räägib

eelpool tsiteeritud artiklis paradigma muutusest, juhtides lugeja tähelepanu taas Jeesuse üleskutsele: „Minge!” Niisiis, selle asemel, et oodata, millal inimesed taas kirikutesse hakkavad tulema, võiks kirik otsida võimalusi, kuidas jõuda ise ühiskonna keskele - inimeste kõrvale nende muredes ja vajadustes. Milline roll võiks siin olla NS'il ning millist mõju on NS juba EKNK'le avaldanud, püüan käesolevas uurimustöös välja selgitada.

NS sai alguse 2016. aasta suvel EKNK piiskop Ago Lilleoru eestvedamisel:

„2016. aasta suvel – 20 aastat peale viimase suveseminar Estonia toimumist – sai alguse uus suveseminaride traditsioon. Piiskop Ago Lilleorg oli üks selle taastajatest, kes nägi, et EKNK-s polnud noorteüritusi, mis ühendanuks koguduste noori ja loonuks sidusust järgmise põlvkonna vahel. Samuti puudus tol hetkel veel piiblikool. Nii nägi piiskop Ago suveseminaril olulist rolli noorte ettevalmistamisel piiblikooli tulekuks ja kristlikuks teenimistööks.“ (Kukk 2021, 63).

NS'i asutaja piiskop Ago Lilleoru sõnul kannab NS endas mitut olulist väärtust. Esimese väärtusena toob ta välja noorte kaasamise ja õpetamise, kirjeldades, et õpetamisel on NS'i ülesehituses oluline roll:

„Noored vajavad õpetust, vajavad suunamist, nad vajavad positiivseid eeskujusid [...] Peaksime olema aktiivsed selles, et näidata noortele ka Jumalaga koos elamise ja jumalakartliku elu eeskju [...] Teine niisugune oluline ülesehituslik aspekt oli see, et luua noortele keskkond, kus nad saavad natukene nii-öelda ennast proovile panna või [...] mugavustsoonist välja astuda.“ (Intervjuu 2021).

Teise olulise NS'i väärtusena toob piiskop Lilleorg välja koguduste rajamise toetamise:

„Kui meil tekkis uuesti visioon rajada kogudusi ja ka eluandvaid usukogukondi üle Eestimaa, hakkasin mõtlema, kuidas seda visiooni toetada ja tugevdada. Hakkasin mõtlema, millised võiksid olla võimalused, et saaksime tekitada nii-öelda sellist liikumist [...] Üks asi on see, et keegi läheb, rajab üksinda kuskil koguduse, aga kuidas kogu kirik sellesse kaasa haarata? Ja selliselt ma nägin, et suveseminaril võiks olla koguduste rajamiseks oluline roll. Ja just nimelt toetav roll.“ (Intervjuu 2021).

Kolmandaks oluliseks väärtuseks peab piiskop Lilleorg NS'i puhul noorte omavahelisi suhteid:

„Kolmandaks oluliseks aspektiks [...] pidasin kindlasti ka just noorte vahelist suhete loomist [...] Kui me sellist keskkonda ei loo, siis noored näevadki ainult oma koguduse noori, kui neid seal üldse on [...] Meie kirik on tugevam, kui on tugevad suhted.“ (Intervjuu 2021).

Kokkuvõtvalt võiks öelda, et NS'i peamiseks eesmärgiks on luua läbi noorte treenimise elujõulisemat kirikukultuuri EKNK's:

„NS suveseminari eesmärgiks on treenida noortest uut juhtide ja töötajate põlvkonda, kes aitavad ehitada üles oma kirikut ja laiendada selle mõju ühiskonnas, luues jüngerdamise, teenimise, hoolimise, koostöö ja misjonaalsuse kultuuri. NS suveseminaril valitseb inspireeriv, arendav ja põnevaid väljakutseid esitav keskkond, kus õppida rohkem tundma Jumalat, kasvada usus ja avastada oma potentsiaal. Temas. Seda läbi loengute, isikliku osadusaja Jumalaga, tänavaevangelismi, kogukonna teenimise ja põnevate ühisürituste. Nii NS'il osalenud noorte kui kohalike koguduste juhtide sõnul on NS suveseminar aidanud luua suuremat ühtsust nii koguduste siseselt kui EKNK-s tervikuna. Noored üle Eesti on saanud omavahel tuttavaks ja osalevad üheskoos kiriku tegevustes. Neid on kaasatud julgemalt koguduste teenimistöösse ja neile on usaldatud rohkem vastutust. Nii oleme Jumalale tänulikud kõigi noorte eest, kes on osalenud NS suveseminaridel ja kes erinevatel viisidel elavadki välja oma Jumalalt saadud potentsiaali ning kutsumist.“ (Kukk 2021, 64).

Piiskop Lilleoru sõnul aitab NS lahendada mitmeid väljakutseid:

„Ta ikkagi lahendab, ma arvan, mitte ainult noorte jaoks siis ütleme, õpetuslikke ja kuulutuslikke ja kaasamise väljakutseid, aga ta lahendab [...] pikas perspektiivis meie kiriku suurt väljakutset, et hoida ühtsust kirikus tervikuna [...] me vajame koos olla, me vajame tunda seda, et me ajame ühte asja ja [...] see ongi üks suuremaid asju, mida Nextstep annab kirikule, et luua ühtsust ja just nimelt järgmises põlvkonnas [...] ta loob eeldused ikkagi, et noored üldse tunnevad üksteist [...] Aga mida ta kindlasti veel teeb, kui minna näiteks ka kohalike koguduste tasandile, et noored ikkagi pärast suveseminari lähevad tagasi ja nad on ka innukamad, nad on ka rohkem pühendunud, tahavad panustada.“ (Intervjuu 2021).

Eelpool kirjeldatu põhjal võime tõdeda, et elujõulisema kirikukultuuri loomisel on oluline roll kohalikel kogudustel. Seega, NS'i ülesanne on toetada kohalike

koguduste kasvu. Järgnevalt peatume siin selle juures, milline on koguduse loomulik kasv.

1.2. Koguduse loomulik kasv

Selles peatükis keskendun KLK'le, mille arendas välja Christian A. Schwarz. Käesoleva uurimuse seisukohalt on see oluline seetõttu, et aitab konkreetsemalt mõõta NS'i mõju EKNK kogudustele. Christian Andreas Schwarz (sündinud 27. märtsil, 1960) on saksa teoloog ja autor ning Saksamaal asuva rahvusvahelise Koguduse Loomuliku Kasvu Instituudi (*NCD International*) asutaja.⁵ Schwarz on viinud läbi põhjaliku uurimustöö, mille käigus jõuab järeldusele, et on olemas kaheksa kvaliteediomadust, mis mõjutavad koguduste elujõulisust (Schwarz 2002, 20). Schwarz keskendus oma uurimustöös universaalsete printsiipide avastamisele. Väidetavalt on Schwarzi uurimustöö näol tegu antud valdkonnas kõige mahukama uurimusega läbi aegade.

„See töö kujunes koguduse kasvu põhjuste kõige põhjalikumaks uurimuseks, mida kunagi on ette võetud. Töös osales kogudusi 32 riigist. Küsitlused, mille pidid täitma 30 liiget igast osalevast kogudusest, tõlgiti 18 keelde. Lõpuks seisis meie ees ülesanne analüüsida 4,2 miljonit vastust.” (Schwarz 2002, 18).

Schwarzi uurimistöö käigus töötati välja kaheksal kvaliteediomadusel baseeruv protseduur, mis võimaldab määrata ka koguduse kvaliteediindeksi (Schwarz 2002, 20). Järgnevalt annangi kõnealustest kaheksast kvaliteediomadusest lühida ülevaate.

1. **Volitav juhtkond.** Schwarz'i sõnul on kasvavate koguduste juhid keskmisest rohkem suhetele, isikule ja partnerlusele orienteeritud.

„Kasvavate koguduste juhid keskenduvad teiste kristlaste teenistuseks ettevalmistamisele ja teenistusse saatmisele [...] juht aitab kristlastel saavutada vaimulikku potentsiaali, mida Jumal on neile andnud.” (Schwarz 2002, 22).

⁵ <http://www.ncd-international.org/public/christian-a-schwarz.html> 24.04.2022

Schwarz märgib, et sellised juhid peavad olema ühtlasi nii eesmärkidele kui ka suhetele orienteeritud. Selle asemel, et lahendada ise hulki koguduses esile tulevaid ülesandeid, investeerivad nad oma aega järgijate koolitamis, delegeerimisse ja paljunemisse. (Schwarz 2002, 23).

2. **Andidele orienteeritud teenimine.** Schwarz leiab, et koguduse juhtide ülesanne on aidata kristlastel teada saada, millised on nende annid ning integreerida nad vastava teenistusega:

„tõenäoliselt ei mõjuta ükski muu faktor kristlaste rahulolemist rohkem kui see, kas nad kasutavad oma ande või mitte” (Schwarz 2002, 24).

Siinkohal võiks öelda, et koguduse kasv pole mitte ainult koguduse üksikute strateegide teema, vaid iga kristlase elu oluline koostisosa.

3. **Innukas vaimsus.** Schwarz'i järgi on kasvavate ja mittekasvavate koguduste üheks erinevuse kohaks see, kas nad elavad pühendunud elu ning praktiseerivad oma usku rõõmu ja entusiasmiga.

„Ükskõik missugune kogudus, kui tahes ortodoksne on tema õpetus ja vaated Pühakirjale, saab vaevalt näha kasvamist, kui selle liikmed ei õpi oma usku nakkava entusiasmiga välja elama ja seda teistega jagama. Kus iganes Kristusesse innuka usu väljendamine asendatakse „õige õpetuse eest seismisega“, seal hakkab tööle vale paradigma. Sellisel ideoloogilisel pinnal kasvab küll jäik fanatism, kuid mitte tõeliselt vaba innukus. Kirgliku vaimsuse kvaliteedimadus demonstreerib empiirilisel koguduse kasvu teoloogilist olemust ja tuuma: usuelu on siiras suhe Jeesuse Kristusega.” (Schwarz 2002, 27).

4. **Funktsionaalsed struktuurid.** Schwarz märgib, et

„Juhtide töö pole üksnes juhtida, vaid kasvatada ka uusi juhte. Kõik, kes seda perspektiivi arvestavad, hindavad pidevalt, kuivõrd koguduse olemasolevad struktuurid aitavad kaasa koguduse iseorganiseerumisele.” (Schwarz 2002, 28).

Schwarz'i sõnul aitavad sellised pideva struktuuriuueenduse protsessid traditsioonide rutiini suurel määral vältida. Arvamus, et "struktuurid" ja „elu“ on teineteise vastandid, võib tema sõnul saada suureks takistuseks struktuuride väärtuse tunnustamisel koguduse kasvu juures. (Schwarz 2002, 28-29).

5. **Inspireeriv jumalateenistus.**

„Teenistuste sihtrühmaks võivad olla kristlased või mittekristlased, nende stiil võib olla liturgiline või vaba, kasutatav keel võib olla „kiriklik“ või „ilmalik“ – see ei mõjuta koguduse kasvu. Hoopis teine kriteerium osutus otsustavaks, nimelt "kas jumalateenistus on osavõtjate jaoks inspireeriv kogemus?"” (Schwarz 2002, 30).

Schwarz märgib, et inimesed, kes käivad kogudustes, kus on tõeliselt „inspireerivad“ teenistused, ütlevad et „kirikus käia on lahe“. Samas, kristlased, kes käivad kirikus oma kristlikku kohust täitmas, ei tule kirikusse mitte rõõmsa ja inspireeriva kogemuse tõttu, vaid et teha pastorile ja Jumalale heameelt. (Schwarz 2002, 31).

6. **Mitmekülgsed väikegrupid.** Schwarz'i uurimistöö kasvavatest ja kahanevatest kogudustest üle maailma on näidanud, et väikegruppide pidev paljunemine on koguduse kasvu universaalne printsiip.

„Need peavad olema mitmekülgsed väikegrupid, mis lähevad kaugemale kui piibli kirjakohtade uurimine ja nende igapäevasesse ellu rakendamine. Neis gruppides saavad liikmed esile tuua seda, mis on nende jaoks vahetu ja olulise tähtsusega.” (Schwarz 2002, 32).

Schwarz leiab, et väikegruppide planeeritud paljunemine leiab aset juhtide pideva koolituse abil, kui normaalse grupielu kõrvalprodukt ning mõiste „jüngrite tegemine“ muutub sellistes universaalsetes väikerühmades väga praktiliseks: läbi elu edasiandmise, mitte abstraktsete tõdede mehhaanilise õppimise kaudu. Suur osa koguduse olemusest realiseeritakse just väikegruppides. Väikegrupid on Schwarz'i uurimuste põhjal kõige otsesemalt seotud koguduse kasvuga - mida suuremaks kogudus kasvab, seda olulisemaks muutub väikegruppide roll koguduse jätkuvas kasvus. (Schwarz 2002, 32-33).

7. **Vajadustele suunatud evangelism.** Schwarz märgib, et iga kristlane on kutsutud kasutama oma spetsiifilisi ande suure misjonikäsu täitmiseks, kuid samas peame vahet tegema kristlasel, kellel on evangelisti and ja kristlasel, kellel on Jumala kutse millekski muuks (Schwarz 2002, 34). Oma uurimustööle toetudes leiab Schwarz, et edukas evangelism on vajaduspõhine.

"Kohalikule kogudusele on kasvu võtmeks keskendada oma evangeelsed pingutused vastavalt mittekristlaste küsimustele ja vajadustele" (Schwarz 2002, 35).

8. **Armastavad suhted.** Schwarz leiab, et kasvavad kogudused omavad keskmiselt tunduvalt suuremat „armastuse koefitsenti“ kui stagneeruvad või kahanevad kogudused.

„Teesklematul ja praktilisel armastusel on palju suurem ja toimivam jumaliku päritoluga külgetõmme kui evangelistlikel programmidel, mis koosnevad peamiselt verbaalsest kommunikatsioonist” (Schwarz 2002, 36).

Schwarz'ile on ette heidetud, et tema uurimustöös kasutatud teaduslike meetodite kohta pole jagatud piisavalt infot. Dr Rene' Erwich märgib, et Schwarz ei jaganud pikka aega mingit infot kasutatud teaduslike meetodite kohta. Teada oli vaid, mitmes koguduses ja maal uurimus läbi viidi. Samuti tekitab Erwich'i sõnul küsimusi uurimustöös osalenud sihtgrupi valik ning tõik, et puudub ülevaade küsitluse erinevatest etappidest:

„Kuna eesmärk on mõõta koguduse elu kvaliteeti, tekib küsimus, kas see on saavutatav ainuüksi asjasse pühendatu vaatenurka analüüsides. Kogu lugu ohustab veelgi enam seegi, et kogudusest saavad küsitluse ainuüksi 30 koguduseliiget ja pastor. Väikeses koguduses ei pruugi see muidugi probleemiks olla, küll aga suuremas koguduses. Ühtlasi pole ka selge, kuidas käib valimi moodustamine (ja kes seda teeb), et leida need 30 koguduseliiget. Milline on nende seotus kogudusega; kas tegu on koguduse tuumik ja võtmeisikutega; või on tegu tavalikkmete või isegi lihtsalt kohalkäijatega? Kas kusagil peitub ka väljast tulija vaatenurk? [...] Esmalt pole meil olnud võimalik näha küsitluse erinevaid etappe. Oleme näinud vaid erinevaid üksteisele järgnevaid uurimusi. Veelgi enam, tundub, et peale esmaste tulemuste saabumist tehti küsitluses teatud korrekture, kuid sellegi jälgi pole võimalik kuskilt leida. Ühtlasi viidi uurimus läbi ebapiisavatele alustele tuginedes.” (Erwich 2002, 27-28).

Dr Lars Råmunddal on veelgi kriitilisem, heites Schwarz'ile ette naiivset realismi: *„Sellise algelise, naiivse epistemoloogilise lähenemisega, mis on aluseks Schwarz'i biootilise koguduse kasvu teooriale, on ka raske läheneda „normaalsele teadusele”. Ehk siis sellele, mis kätkeb endas tavapära akadeemilist ja*

teaduslikku teooriatega töötamise viisi teoloogias. Lisaks sellele on Schwarz'i meetodi juures probleemiks see, et kuigi ta väidab tugevalt, et ta teooria tugineb „teaduslikele alustele”, pole ta siiski avalikustanud oma meetodeid ja tulemusi, et neid saaks uurida ja nende üle teaduslikes sfäärides arutleda. Nii ohustab Schwarz'i koguduse loomuliku arengu osas läbiviidud uurimust ja teooriat oht langeda pseudoteaduse valdkonda nagu seda ka juba varem maininud olen. Lõpetuseks aga võib epistemoloogiline lähenemine viia teatud pimestatuseni kontekstuaalsete faktorite – nagu näiteks kultuur ja ajalugu – mõju osas kellegi vaadete ja teooriate kujunemisele eklesioloogias.“ (Råmunddal 2014, 327-328).

Täpsustuseks võib öelda, et Råmunddal ei sea otseselt kahtluse alla uurimuse läbiviimise teaduslikele standarditele vastavust, vaid pigem piiratud ligipääsetavust uurimustulemustele:

„Pole vähimatki põhjust kahelda, et Schwarz ja ta meeskond töötasid selle nimel, et täita selle uurimuse läbiviimisel teaduslikke standardeid, väites, et nende uurimuse tulemused on kontrollitavad. Probleem aga on selles, et neid tulemusi pole veel avaldatud ja nii ei saa neid rahvusvaheliselt süviti uurida ega nende üle arutleda.” (Råmunddal 2014, 322-323).

Schwarz'i on ka korduvalt kritiseeritud, et tema uurimustöös väljatöötatud kaheksa kvaliteediomadust ei pruugi olla ammendavad adekvaatse hinnangu andmiseks. Erwich märgib:

„See ei tundu üldse raskena kopeerida mõnda täiuslikku „Koguduse mudelit”, kuid selle kohta on küllaga näiteid, kuidas sellised kopeerimised on läbi kukkunud. Kas meil oleks võimalik eemaldada kõigilt neilt mudelitelt nende spetsiifiline kohalik ja kultuuritaustast lähtuv maik ning noppida sealt välja printsiibid, mida vajame? Schwarz vastaks sellele küsimusele kindlasti positiivselt. Ta kaitseb oma seisukohta sellest, et tuginedes oma ülemaailmsele uurimusele, on ta leidnud universaalselt rakendatavad printsiibid [...] Ma aga vaidleks väga tugevalt sellele vastu. Mina usun, et peaksime arendama kohalikke „lilli” ja kasutama printsiipe, kuid vaatlema neid põhjaliku analüüsi kontekstis, mis puudutab kohaliku kultuuriruumi ja evangeeliumi vahelist suhet. Schwarz jätab mulje, et ta on töötanud välja lõpliku nimekirja koguduse kasvu printsiipidest. Seda tehes tõestab ta, et ta on vägagi sügavalt haaratud modernistlikust vaatenurgast. Postmodernses kontekstis aga on

vaevu ruumi universaalsetele süsteemidele – igavene Jumala Sõna kõneleb kohaliku dialektiga. Tõsiasi, et leiame end tänasest kultuuriruumist ühes paljude muutuste-pööretega, peaks panema meid mõtlema, kuidas mitte kaotada evangeeliumi kõige olulisemaid osi. Olen sügavalt veendunud, et peame arendama kontekstuaalset koguduse arengu teoloogiat. Küsimus vaid on, kas Schwarz suudaks korrigeerida seda oma mudelis? Suure tõenäosusega peaks arvestama enamate kohalike faktoritega.” (Erwich 2002, 31-32).

Nõustun Erwich’iga, et koguduste kultuurilisi ja muid kohalikke eripärasid tuleks arvesse võtta, kuid samas ei näe ma, et see eeldus vähendaks Schwarz’i kaheksa kvaliteediomaduse rakendamise võimalusi. Nõustun, et kontekstuaalne koguduse arendamine on oluline, kuid jällegi, kui rääkida universaalsetest printsiipidest, milleks Schwarz kaheksat kvaliteediomadust nimetab, siis kuidas me saaksime kohalikke faktoreid sellesse kategooriasse asetada? Ütleksin, et see, kas Schwarz jätab „mulje” või mitte, et kaheksa kvaliteediomadust on lõplik nimekiri, mille alusel koguduse kasvu mõõta, ei vähenda sugugi nende põhimõtete rakendamise võimalusi (kaasa arvatud käesolevas uurimustöös).

Arvestades käesoleva uurimustöö eesmärke, koostas eelpool loetletud kaheksa kvaliteediomaduse põhjal küsimustiku ning küsitlesin EKNK koguduste pastoreid ja tegevliikmeid, kelle koguduse noored on NS’il osalenud. Kuna tõenäoliselt ei ole ühe aasta kogemuse põhjal võimalik kuigi reljeefseid järeldusi teha, siis otsustasin küsitleda neid EKNK kogudusi, mille koguduse noored on vähemalt kahel aastal NS’il osalenud. Kitsamas mõttes püüan koostatud küsimustiku abil leida vastuse küsimusele, millistes „koguduse loomuliku kasvu” kvaliteediomadustes on NS’il osalenud noored EKNK kogudusi mõjutanud ja millistes mitte?

Schwarz rõhutab, et pole olemas sellist üksikfaktorit, mis viiks kogudusi kasvule, vaid see on kõigi kaheksa kvaliteediomaduse koosmõju.

„Ükski kogudus, kes tahab kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt kasvada, ei saa jätta ühtegi neist kvaliteediomadustest tähelepanuta” (Schwarz 2002, 38).

Lähtudes uurimustöö tulemustest väidab Schwarz, et kui kõik kvaliteediomadused on saavutanud väärtuseks vähemalt 65, siis tõenäosusega 99,4% see kogudus kasvab (Schwarz 2002, 40). Ta lisab, et tõeline kvaliteet mõjutab lõpptulemusena kvantitatiivset kasvu alati positiivselt.

„Täpselt samad „meetodid“, mis kasvatavad koguduse kvaliteeti, põhjustavad loomuliku „lisaefektina“ ka kvantitatiivse kasvu” (Schwarz 2002, 42).

Schwarz'i sõnul viitab kvantitatiivse kasvu puudumine enamasti kvalitatiivsetele probleemidele ja samas - teatud kvalitatiivsest piirist ülalpool ei leidugi stagnantseid ja kahanevaid kogudusi (Schwarz 2002, 43). Schwarz'i sõnul on kaheksa kvaliteediomaduse võtmeks vabastada „biootiline potentsiaal“, mis kätkeb endas kõike elavat valitsevaid põhimõtteid. Ta kirjeldab kogudust kui elavat organismi ning märgib, et orgaanilise kasvu seadusi ei saa masinate maailmas rakendada, nii nagu ei saa eluslooduse vallas rakendada tehnokraatlikke printsiipe. (Schwarz 2002, 61-62). Schwarz peab tehnokraatliku mõtlemise suurimaks puuduseks kasvu automatismide eiramist.

"Mitte ükski masin - isegi mitte kõige keerukam robot - ei suuda endasugust teha. „Iseenesest“ põhimõte, mis on jälgitav kõikide orgaaniliste protsesside juures, on tehnoloogiamailmas täiesti tundmatu. Aga see on orgaaniliste protsesside mõistmise võti ja eriti oluline „koguduse“ organismi mõistmisel.” (Schwarz 2002, 63).

Råmunddal väidab, et biootilise koguduse kasvu teooria ei mängi koguduse loomuliku arendamise programmi rakendamisel mingit erilist või määravat rolli, samas julgustades keskenduma koguduse loomuliku arengu praktilisele poolele ning selle arendamisele:

„Schwarz'i paeluvad mõtted looduses eksisteerivatest eluprintsiipidest ühes oma laiendatud paralleelidega kogudusele, on Schwarz'i enda kirjutiste põhjal põhjusteks, mis arendavad koguduse harjumusi/tavasid. Samas usun, et arenevate koguduste igapäevaelus on koguduse loomuliku arengu kontseptsioonist kasutusel siiski pigem praktiline ja strateegiline pool. Sellest lähtuvalt oleks oluline võtta koguduse profiil ja töötada nn miinimum-faktori kallal, mis keskendub kõigi koguduse kvaliteetsete omaduste parendamisele. Kõiki neid meetmeid on võimalik kasutada ilma otsese biootilise kasvu teooria kasutamiseta. Vaadeldes koguduse loomuliku arengu kontseptsiooni koguduse praktilise arengu vaatenurgast (ilma selle spetsiifilise, teoreetilise ja biootilise taustata), on sellel mitmeid tugevusi ja elemente, mis muudavad selle fookuse koguduste jaoks kasulikuks. Nagu näiteks vajadus parema kvaliteedi järele mitmes valdkonnas, kus keskenduda

pikemaajalistele plaanidele, mis on lähedalt seotud koguduse olemusega. [...] Nii oleks tegu kasuliku abivahendiga, mille abil töötada välja terminoloogia, mis suudab palju ajakohasemalt suhestuda juba paremini paigas oleva eklesioloogia, organisatsiooni teooria ja koguduse tegevustega. [...] kui julgeksin anda mingitki nõu koguduse loomuliku arengu kontseptsiooni eestvedajatele ja kasutajatele, siis soovitaksin neil jätta nii palju kui võimalik kogu see biootiline teooria ja keskenduda pigem praktilise poole arendamisele ja kvaliteeti parendavatele elementidele, et rakendada seda kõike erinevates kiriklikes kogukondades.“ (Råmunddal 2014, 334-335).

Schwarz märgib, et polaarsus on Jumala loomingu kõikjal esinev fenomen, tuues välja bipolaarse koguduse kontseptsiooni, kus kaks poolust - staatiline ja dünaamiline / organism ja organisatsioon - on omavahel seotud ning toimivad vastastikku (Schwarz 2002, 84-85).

"Dünaamiline poolus loob alati uut organisatsiooni (struktuure, institutsioone, reegleid või programme). Selle organisatsiooni eesmärk on omakorda edasi arendada dünaamilist poolust." (Schwarz 2002, 85).

Schwarz peab probleemiks seda, et paljudes kogudustes on bipolaarne paradigma asendatud ühesuunalise mõtlemisega. Schwarz toob välja kaks võimalikku mõtteviisi. Üheks võimaluseks on tema sõnul võtta staatiline ehk institutsionaalne poolus ning käsitleda seda, justkui olekski see kõik, mida vajame. Schwarz nimetab seda vaadet „monismiks“. Teine äärmus on eraldada dünaamiline poolus staatilisest. Selles mõtteviisis peetakse programme, struktuure ja institutsioone vaimulikus mõttes ebaolulisteks või koguni kahjulikeks. Schwarz nimetab sellist vaadet „dualismiks“. Kumbki vaade ei suuda tema sõnul näha asju bipolaarselt. (Schwarz 2002, 86). Enamik kristlasi mõtleb Schwarz'i sõnul kas dualistlikult või monistlikult, spiritualistlikult või tehnokraatlikult (Schwarz 2002, 87). Ta väidab, et kui tehnokraadid vaatavad kogudust, siis nad näevad reeglina üksnes institutsionaalset külge.

"Tehnokraatliku paradigma taga olev psühholoogiline jõud on "turvalisuse mentaliteet", mis on kristlaste seas laialt levinud. Selle asemel et usaldada üksnes Kristust, otsivad inimesed lisaks veel väljaspoolset lisaturvalisust. Neile ei piisa institutsioonide loomisest, mis stimuleerivad koguduse orgaanilist poolust. Nad

otsivad programme, mis peaks garanteerima vajaliku kasvu ja koguduse tervise. Monistlik-tehnokraatlik mõtlemine on, vähemalt Lääne kirikutes, kõige levinum paradigma." (Schwarz 2002, 89).

Samas, spiritualistliku paradigma taga olev dualism näeb Schwarzi sõnul poolusi pigem vastanditena, mitte aga teineteist täiendavatena.

"Ainult dünaamilist poolust peetakse „vaimulikuks“; institutsionaalseid elemente peetakse teisejärgulisteks või halvemal juhul otse vaenlase tööks. Spiritualismi peaks mõistma kui reaktsiooni tehnokraatlikule paradigmale. Selle nõrgaks kohaks pole aga tehnokraatliku institutsioonidekeskse vaate hukkamõistmine, vaid institutsioonidevastatus üldse." (Schwarz 2002, 90).

KLK haarab Schwarz'i sõnul erinevaid uskkondi ning on rakendatav peaaegu kõigis kiriklikes traditsioonides, kuid samas ei tähenda see seda, et ta oleks teoloogilises mõttes neutraalne.

"Bipolaarset paradigmat iseloomustab see, mida mulle meeldib nimetada "reformatsiooni printsiibiks", mis tähendab, et kõiki institutsioone hinnatakse nende toimimise seisukohast järgmise kriteeriumi järgi: kui vajalikud on nad dünaamilise pooluse arengu seisukohalt ehk siis koguduse kui organismi jaoks? See on iga reformeeriva liikumise sisu." (Schwarz 2002, 94).

Schwarz märgib, et koguduse kasvu dünaamika kujutamiseks ei piisa üksnes kvantitatiivsest hindamisest (Schwarz 2002, 96). Schwarz'i sõnul tuleks KLK puhul integreerida mõlemad bipolaarse paradigma aspektid - kvaliteet ja kvantiteet ning orgaaniline ja tehniline mõtlemine.

"Kogudust ei ole võimalik kvantitatiivselt „kasvama panna“. Jõupingutusi ja energiat tuleb investeerida selleks, et koguduse institutsionaalse elu poolus oleks harmoonias Jumala printsiipidega ja orgaaniline poolus võiks tervelt ja takistamatult areneda. See ongi naturaalse koguduse loomuliku kasvu strateegiline lähenemine." (Schwarz 2002, 99).

Võttes aluseks KLK, analüüsin järgnevalt Schwarz'i kaheksa kvaliteediomaduse põhjal EKNK kogudustes läbiviidud küsitluste tulemusi ja NS'il osalenud noorte tagasiside ankeete.

1.3. Küsitlused ja tagasiside

NS'i mõju konkreetsemaks mõõtmiseks viisin läbi küsitlusi ning intervjuerisin NS'i asutajat Ago Lilleorgu.⁶ Võib öelda, et kasutan käesolevas uurimustöös kvalitatiivset uurimusetoodikat, mille abil püüan sügavamalt mõista NS'i mõju noortele ja EKNK'le laiemalt. Siiski, võib öelda, et käesolevasse uurimustöösse on põimitud ka kvantitatiivseid elemente. Dr Lembit Õunapuu kirjeldab *spiraalse uurimisprotsessi* mudelit, milles justkui ühitatakse kvalitatiivne ja kvantitatiivne käsitlus:

„Enamikus kvantitatiivsetes uurimistöodes otsustatakse andmeanalüüsimetod enne andmete kogumist. Seevastu kvalitatiivsetes uurimistöodes kogutakse ja analüüsitakse andmeid ühel ja samal ajal“ (Õunapuu 2014, 77).

Õunapuu kirjeldab seitsmest etapist koosnevat väljundikeskset uurimisprotsessi, mida olen kasutanud ka käesoleva uurimustöö läbiviimisel: 1) *Töö teemaga*; 2) *Töö kirjandusega*; 3) *Uurimisvälja määramine*; 4) *Uuritava nähtuse ja sihtgrupi määramine*; 5) *Töö andmetega*; 6) *Tõlgendamine*; 7) *Vormistamine* (Õunapuu 2014, 78-80). Õunapuu sõnul ei ole uurimisprotsessi teljeks ilmtingimata etappide lineaarne järjestus - need täidavad pigem üldorienteerivat funktsiooni. Protsessi kandva telje moodustavad väljundid. (Õunapuu 2014, 79). Nii on ka käesolevas uurimustöös läbitud kõik seitse etappi, kuid mitte tingimata ranges lineaarses järjestuses. Kuna uurimisprotsess on kätkenud endas samaaegselt nii andmete kogumist kui analüüsimist, on osutunud vajalikuks naasta korduvalt selle erinevatesse etappidesse. Õunapuu kirjeldab kvalitatiivse uurimustöö sisu järgmiselt:

„Kvalitatiivses uurimistöös keskendutakse sotsiaalsetele nähtustele (nt interaktsioon, suhete dünaamika, massipsühhoos, grupiprotsessid) ja inimeste seesmistele nähtustele (nt mõtted, eesmärgid, hoiakud, tõekspidamised, tähendused, arvamused, elukogemused, elukreedo). Keskendutakse sotsiaalsetele protsessidele, mitte momentsetele statistilistele läbilõigetele.“ (Õunapuu 2014, 58).

⁶ Intervjuu käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 1)

Ka käesolev uurimustöö keskendub eelkõige mittemateriaalse sfääri ja sotsiaalsetele protsesside uurimisele. Õunapuu toob välja viis levinumat kvalitatiivset uurimisviisi: *narratiivne uuring*, *fenomenoloogiline uuring*, *etnograafiline uuring*, *põhistatud teooria* ning *juhtumiuuring* (Õunapuu 2014, 58). Üldistavalt võiks öelda, et käesolevas uurimustöös kasutan *narratiivset uuringut*,⁷ kuna läbiviidud küsitlused, mida analüüsin, on suuresti inimeste kogemused ja lood. Küsitlesin EKNK kuue koguduse pastoreid ja nende koguduste tegevliikmeid, kelle koguduse noored on NS'il korduvalt osalenud. Küsitluses osales 24 inimest. Küsimustikus on kokku 11 küsimust, millest kaheksa esimest küsimust koostas Schwarz'i kaheksa kvaliteediomaduse põhjal, küsimused 9-11 on mõeldud NS'i ülesehitava mõju konkreetsete näidete esiletoomiseks. Küsitluse viisin läbi Google keskkonna vahendusel ning küsitlus oli anonüümne.⁸ Samas võiks öelda, et käesolevas uurimustöös võib leida ka *fenomenoloogilisele uuringule*⁹ iseloomulikke jooni, kuna läbiviidud küsitlustes ja intervjuus osalenud inimeste kogemustel ja nende kogemuste tõlgendamisel on käesoleva uurimustöö raames väga oluline roll. Lisaks EKNK kogudustes läbiviidud küsitlustele, analüüsisin NS'il 2018. ja 2019. aastal osalenud noorte poolt täidetud tagasiside ankeete, mida osalejad NS'i lõppedes täidavad. Tagasiside ankeetide täitmine oli anonüümne. 2018. aastal osales kokku 22 noort, neist 19 vastasid tagasiside ankeetidele.¹⁰ 2019. aastal osales NS'il kokku 33 noort, neist 25 vastasid tagasiside ankeetidele.¹¹ Kuna tagasiside ankeetidel ei olnud etteantud vastusevariante ning vastajad said oma sõnadega vastata, võimaldab see kvalitatiivset ülevaadet. Õunapuu kirjeldab kvalitatiivse uurimustöö üldist funktsiooni järgmiselt – „*ilmutada tegelikkuse varjatud tahke, ja anda neile tähendus*“ (Õunapuu 2014, 62). See definitsioon

⁷ „*Narratiivne uuring on kvalitatiivne viis uurida inimeste elutegevust nende jutustatud lugude kaudu*“ (Õunapuu 2014, 58)

⁸ Küsimustikud käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 6)

⁹ „*Fenomenoloogiline uuring keskendub sellele, mida inimesed ühe või teise nähtuse puhul kogevad ja kuidas nad oma kogemusi tõlgendavad*“ (Õunapuu 2014, 58)

¹⁰ Aasta 2018 tagasiside ankeedid käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 4)

¹¹ Aasta 2019 tagasiside ankeedid käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 5)

kirjeldab hästi ka käesoleva uurimustöö eesmärgi. Ago Lilleoruga peetud intervjuu eesmärk oli saada ülevaade NS'i kontseptsioonist ning kuidas on tema hinnangul NS suutnud mõjutada EKNK kogudusi. NS'il osalenud noorte tagasiside ankeetide analüüsimise eesmärk on saada ülevaade, mil määral täidab NS noorte usulisi vajadusi ning kuidas mõjutab NS noorte usulist pühendumist. EKNK koguduste pastoritele ja koguduse liikmetele esitatud küsitluse eesmärk on saada ülevaade NS'i mõjust EKNK kogudustele. Õunapuu sõnul kasutatakse kvalitatiivses uurimistöös *induktiivset* ehk „üksikult üldisele“ strateegiat:

„Üldistused, seaduspärasused või teooria luuakse induktsiooni teel. Uuriija liigub vaatlemiselt tulemuste üldistamisele: spetsiifilised vaatlustulemused üldistatakse reegliteks, et seejärel püstitada hüpoteese või luua teooriat.“ (Õunapuu 2014, 60).

Kogutud andmete analüüsi käigus püüan leida seoseid Schwarz'i uurimustöös välja toodud kaheksa kvaliteediomadusega ning sellest lähtuvalt hinnata NS'i mõju noortele ja EKNK kogudustele.

1.3.1. EKNK kogudustes läbiviidud küsitlused

Küsitluse viisin läbi 2020. aastal kuues EKNK koguduses, kusjuures kriteeriumiks seadsin, et küsitlen neid kogudusi, kelle noored on osalenud NS'il vähemalt kahel aastal. Küsitlesin koguduste pastoreid ning kolme tegevliiget iga koguduse kohta. Küsimused 1-8 on üles ehitatud Schwarz'i 8 kvaliteediomaduse põhjal. Küsimused 9-11 on mõeldud NS'i ülesehitava mõju konkreetsete näidete esiletoomiseks. Küsitluse eesmärk on saada eelkõige kvalitatiivne ülevaade NS'i mõjust EKNK kogudustele. Küsimused on nii pastoritele kui tegevliikmetele samad. Järgnevalt annan ülevaate läbiviidud küsitluse sisust ja tulemustest (küsimuste ja kvaliteediomaduste lihtsama seostamise huvides lisan iga küsimuse juurde sellega seotud kvaliteediomaduse).

- 1) *Volitav juhtkond - Mil määral on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel noori teenistusse kaasata ning neile vastutusi anda?*

Kõikide küsitluses osalenud koguduste kõik küsitletavad kinnitasid, et NS on aidanud neil noori teenistusse kaasata ning neile vastutusi anda. Valdav osa vastanutest põhjendas oma vastuseid tuues välja konkreetseid näiteid.

Levinumad märksõnad, mida vastajad rõhutasid, olid:

Teotahe, mida mainiti 16 korral:

„Kui olin Valga EKNK koguduse pastori KT, siis kogesime erilist noorte sellist avanemist ja nende poolset soovi, et anda neile mingit teenistuse osa teha. Andsime siis laste tööl ja ka ülistuses vastutavaid osi koguduse noortele” (küsitlusleht 10/1);

Julgus, mida rõhutati 11 korral:

„Peale NextStepi on meie koguduse noor muutunud julgeks ja rõõmsaks“ (küsitlusleht 16/1);

Noorte vaimulik kasv, mida toodi esile 6 korral:

„Vägagi, nad on saanud julgustust, et koguduses teenida ning vaimulikult kõvasti NS-l kasvanud“ (küsitlusleht 14/1).

2) *Andidele orienteeritud teenimine - Mil määral on NextStep suveseminaril osalenud noorte teadlikkus oma andidest paranenud?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 3 ei osanud öelda, kas NS'il osalemine on noorte teadlikkust oma andidest tõstnud või mitte ning 24st küsitluses osalenust 2 vastasid, et NS'il osalemine pole noorte teadlikkust oma andidest mõjutanud. 19 vastajat 24st kinnitasid, et NS'il osalemine on noorte teadlikkust oma andidest tõstnud ning valdav osa vastanutest põhjendas oma vastust ka konkreetsemalt.

Levinumad märksõnad selles küsimuses olid:

Praktika, mille tõid välja 8 vastanut:

„Näen, et nende teadlikkus andide osas ja praktiline teenimine on oluliselt kasvanud“ (küsitlusleht 8/2);

Andide avastamine, mida rõhutas 7 vastanut:

„Noored, kes on avatud õppimisele ja andide avastamisele, on kindlasti saanud teadlikumaks oma andidest ja seda just läbi

erinevates valdkondades teenimiste ning sisuka seminaril pakutava õpetuse“ (küsitlusleht 3/2);

Kogemuste saamine, mida kirjeldas 6 vastanut:

„Mäletan enda esimest aastat NextStep suveseminaril. Jõudsime kohale ja leidsime seinalt kava, kus oli kirjas, millega ja millal me järgmise kahe nädala jooksul teenima peame. See tundus nii hirmus, aga selline vette viskamine andis nii mõnelegi esimese kogemuse, kuidas ülistust juhtida, kuidas tunnistada või kuidas teenistust juhatada. Seega arvan, et NextStep on aidanud läbi erinevate tegevuste pakkumise noorel oma ande avastada.“ (küsitlusleht 17/2).

- 3) *Innukas vaimsus - Mil määral olete täheldanud NextStep suveseminaril osalenud noorte puhul innukuse ja algatusvõime kasvu koguduses kaasa teenimisel?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 23 kinnitasid, et on täheldanud NS'il osalenud noorte puhul märgatavat innukuse ja algatusvõime kasvu koguduses teenimisel. Vaid üks vastanu ei osanud NS'il osalenud noori innukuse ja algatusvõime osas hinnata.

Levinumad märksõnad, mida vastajad välja tõid, olid:

Julgus, mida kirjeldas 3 vastanut:

„Ikka on noored peale NS-i tänavatel käinud ja oma usuväljenduses julgemaks muutunud“ (küsitlusleht 19/3);

Vastutustunde kasv, mida rõhutas samuti 3 vastanut:

„Peale suveseminari Valgas hakkasid noored iseseisvalt ka ülistuse proove tegema. Neil tekkis ise innukus võtta vastutus“ (küsitlusleht 10/3).

- 4) *Funktsionaalsed struktuurid - Kui, siis milliseid struktuurseid muudatusi on NextStep suveseminar inspireerinud teie kogudust tegema?*

Kõigi küsitletud koguduste 24st vastajast 7 märkisid, et NS on inspireerinud kogudust struktuurseid muudatusi tegema. 8 vastanut väitis,

et NS ei ole inspireerinud kogudust struktuurseid muudatusi tegema ning 9 vastajat ei osanud küsimusele vastata.

Muidugi tuleb märkida, et viis aastat on võrdlemisi lühike aeg põhjustamaks kohalikes kogudustes struktuurseid muudatusi. Seega on vastused selles küsimuses võrdlemisi ootuspärased. Küll aga väärrib selles küsimuses esiletoomist kaheksal korral mainitud tõdemus, et **NS on mõjutanud kogudust rohkem noori kaasama, neid koolitama ja noortele vastutusi andma:**

„Väga suuri struktuurseid muudatusi ei ole märganud, noorte kaasatus/ aktiivsus on kasvanud“ (küsitlusleht 11/4);

„Panustama rohkem noorte koolitamisest, noorte kaasateenimine peaaegu igas valdkonnas“ (küsitlusleht 12/4).

5) *Inspireeriv jumalateenistus - Mil määral on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel jumalateenistusi inspireerivamaks muuta?*

Kõigi küsitletud koguduste 24st vastajast 14 märkisid, et NS on aidanud nende kogudustel jumalateenistusi inspireerivamaks muuta. 6 küsitletavat ei osanud küsimusele vastata ning 4 vastajat märkisid, et pole NS'i mõju selles küsimuses täheldanud.

Levinumad märksõnad, mida sellele küsimusele vastates mainiti, olid: **Noorte tunnistused**, mida mainiti 7 korral:

„Nii enne, aga eriti peale NS'i, on koguduses jumalateenistuste raames jagatud sellest, mida Jumal on noorte eludes NS'i raames teinud – kuidas neid puudutanud, mõjutanud, muutnud ja inspireerinud. See on inspireerinud ka koguduse inimesi“ (küsitlusleht 6/5);

Noorte innukus, mida kirjeldati 8 korral:

„Pigem on vist see mõju avaldunud noorte teenistustel ja noorte seas, kus nemad tegutsevad. Rõõm on igal juhul kuulda, et noored on tulised, ja ka väljaspool kogudust ülistavad koos ning jagavad evangeeliumit teistele“ (küsitlusleht 7/5);

Noorte panustamine ülistusteenistusse, mida mainiti 3 korral:

„Noorte ülistus aktiveerus sellisel moel, millist me polnud varem näinud“ (küsitlusleht 10/5).

6) *Mitmekülgsed väikegrupid - Kuidas on NextStep suveseminar mõjutanud teie koguduse osadusgruppide tööd?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 12 vastasid, et NS on nende koguduse osadusgruppide tööd positiivselt mõjutanud, 7 küsitletavat ei osanud küsimusele vastata ning 5 küsitletavat vastas, et mõju ei ole. Selles küsimuses avaldus NS'i mõju peamiselt kolmes valdkonnas:

Positiivne mõju koguduse noorteosadusgrupile, mida rõhutas 7 vastanut:

„Üks NS'l osalenud noortest juhib osadusgruppi ja selliselt avaldub NS'i mõju tema kaudu ka tema kodugrupis. Kõik NS'l omandatu ja kogetu, mida ta jagab teiste noortegagi“ (küsitlusleht 6/6);

Uue osadusgrupi algatamine, mida mainis 2 vastanut:

„Sai alustatud ühe väga olulise osadusgrupiga – tudengite osadusgrupp. Sellest on kasvanud noorte osadusgrupp, millest võivad osa võtta need noored, kes on pühapäevakooli eest välja kasvanud“ (küsitlusleht 3/6);

Kodugruppide olulisuse mõistmine, mida rõhutas 2 vastanut:

„Ma tean, et ühel aastal peale väikegrupi loengu kuulamist rääkisime oma koguduse noortega NextStepil, et võiksime osadusgruppidega rohkem tööd teha. Meil ikka aegajalt on need toimunud, aga mitte nii regulaarselt kui reedased noorteõhtud“ (küsitlusleht 17/6).

7) *Vajadustele suunatud evangelism - Milliseid võimalusi ja vajadusi evangelismiks on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel avastada ja rakendada?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 20 märkisid, et NS on aidanud nende kogudusel avastada ja rakendada uusi võimalusi ning vajadusi evangelismiks ning 4 küsitletavat ei osanud küsimusele vastata.

Levinumad märksõnad, millega selle küsimuse vastused kokku võtta, on järgmised:

Tänavaeangelism, mida mainis 8 vastajat:

„NextStepilt tulnud noored on elavdanud tänavaeangelismi”
(küsitlusleht 9/7);

Evangelismi vajalikkuse mõistmist ning julgust seda praktiseerida tõid välja 7 vastanut:

„Peale NextStepil osalemist moodustus koguduses üks grupp, kes hakkasid iganädalaselt tänavatel käima. Sinna kuulusid 3 NextStepil osalenud ja 2 vanemat koguduse liiget, keda see teema väga kõnetas. See enam ei toimu sel viisil, aga evangeeliumi jagamine on koguduses väga kuum teema. On noori, kes on NextStepilt saanud nii inspireeritud, et evangeeliumi jagamine on saanud elustiiliks. See on edasi kandunud ka teiste noorteni koguduses. On üsna tavapärane, et reedeti on koguduse noorteõhtul kellegi klassikaaslane või töökaaslane” (küsitlusleht 17/7);

3 vastanut mainis, et nende koguduse **noored on hakanud aktiivsemalt teisi noori evangeliseerima**:

„Noored on julgemad ja otsivad võimalusi oma eakaaslastele evangeeliumi kuulutada“ (küsitlusleht 14/7);

3 vastajat märkis, et **NS on aidanud neil avastada erinevaid väljundeid ja alustada evangelismiga kogukonnas**:

„Kindlasti julgustanud tänavatele minema ja võõrastega juttu alustama. Samuti koguduse ruumidest väljas teenistusi pidama“
(küsitlusleht 3/7).

8) *Armastavad suhted - Millist mõju on NextStep suveseminar avaldanud suhetele ja koostööle teie koguduses?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 16 tunnistasid, et NS on avaldanud positiivset mõju suhetele ja koostööle nende koguduses, 2 inimest vastas, et NS pole nende kogudust selles valdkonnas mõjutanud ning 6 inimest ei osanud küsimusele vastata.

Kõige levinum vastus antud küsimusele oli **nii kogudusesisese kui ka kogudustevaheliste suhete ja koostöö märgatav elavnemine**, mida täheldas 11 küsitluses osalenud vastajat:

„Kuna suveseminar on toimunud meie koguduse ruumides, on koguduseliikmete kaasatus andnud positiivse ja olulise panuse suhetele ja koostööle. On kasvatatud meid ühtsemaks ja õpetanud koos teenima” (küsitlusleht 3/8);

„Ma ei oska välja tuua, kuidas on NextStep konkreetselt meie koguduse inimeste suhteid ja koostööd mõjutanud, aga näen, kuidas see on üleüldiselt EKNK noorte ja NextStepi meeskonna ja esinejate suhteid lähendanud. See on väga märkimisväärne, kuidas NextStep on aidanud luua üle eestilise noorte võrgustikku. Enne NextStepi ei teadnud ma praktiliselt ühtegi EKNK noort teistest kogudustest peale Toompea, sest nad olid pealinnast ja neid oli rohkem, nii et tõenäosus neid kuskil kohata oli suurem. Mul on nii hea meel, et peale NextStepi sain ma endale uusi sõpru teistest EKNK kogudustest. Ma arvan, et see on väga hea, sest siis ei ole noortel tunnet, et nad kuskil üksi väikeses eesti asulas toimetavad ja ei murra pead selle üle, et kas see kirikus käimine ja usk on ikka seda väärt, et ma teistest oma koolis erinen. Kui nad teavad, et kristlastest noori on Eestis rohkem kui ainult nende paar kristlasest sõpra oma linnas, siis see innustab palju. Väga vahva on ka EKNK üritustel üksteist kohata ja alati on millestki rääkida, sest NextStep on justkui pere” (küsitlusleht 17/8);

Lisaks märkis 4 vastanut, et noorte **vastutustunne on paranenud** ning **koguduse valmidus noortele vastutust anda on oluliselt paranenud**:

„Noortele on antud rohkem võimalusi teenida ja kasvada” (küsitlusleht 20/8).

EKNK kogudustes läbiviidud küsitluste kokkuvõtteks võiks öelda, et vaatamata NS'i võrdlemisi lühikesele ajaloole, on teatud jõujooned siiski välja joonistumas. Kaheksast kvaliteediomadusest seitsme puhul kinnitasid vähemalt 50 % küsitluses osalenud inimestest, et NS'i mõjul on kogudus neis valdkondades arenenud. Kõige

populaarsemad märksõnad, millega võiks küsitluses osalenute tähelepanekud NSi mõju osas kokku võtta, on: julgus, vaimulik kasv, vastutustunde kasv, algatusvõime kasv, tugevamad suhted (suhted koguduse sees, kogudustevahelised suhted, suhe Jumalaga), aktiivsem evangelism, andide avastamine, uued algatused kogudustes.

EKNK kogudustes läbiviidud küsitluste põhjal selgus, et NS on kõige enam mõjutanud kogudusi kahes kvaliteediomaduses:

Volitav juhtkond – küsimusele „*Mil määral on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel noori teenistusse kaasata ning neile vastutusi anda?*” kinnitasid 24st vastajast kõik 24, et NS on nende kogudusi selles valdkonnas märkimisväärselt aidanud.

Innukas vaimsus – küsimusele „*Mil määral olete täheldanud NextStep suveseminaril osalenud noorte puhul innukuse ja algatusvõime kasvu koguduses kaasa teenimisel?*” kinnitasid 24st vastajast 23, et NS'il osalenud noored on koguduse töösse panustamisel ja oma usu jagamisel märkimisväärselt innukamad.

EKNK kogudustes läbiviidud küsitluse põhjal selgus, et kõige vähem on NS mõjutanud kogudusi kvaliteediomaduses *Funktsionaalsed struktuurid*. Küsimusele: „*Kui, siis milliseid struktuurseid muudatusi on NextStep suveseminar inspireerinud teie kogudust tegema?*” vastas 24st küsitletust 7, et NS on inspireerinud nende kogudusi struktuurseid muudatusi tegema.

1.3.1.1 Konkreetseid näiteid NS'i ülesehitavast mõjust

EKNK kogudustes läbiviidud küsitluse küsimuste 9, 10 ja 11 eesmärk käesolevas uurimustöös on tuua esile konkreetseid näiteid NS'i ülesehitavast mõjust nii osalenud noortele, kogudustele kui ka EKNK'le tervikuna.

9) *Kuidas on NextStep suveseminar mõjutanud teie koguduse noorte vaimulikku olukorda?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 23 kinnitasid, et NS on nende noorte vaimulikule arengule positiivset mõju avaldanud. Üks küsitletutest ei osanud küsimusele vastata.

Kõige enam mainiti selles küsimuses noorte märgatavat vaimulikku arengut puudutavaid järgmisi valdkondi:

Noorte **vaimulikku kasvu** mainis 11 vastajat:

„Noored on vaimulikult palju täisealisemateks kasvanud see ei ole ainult positiivne hetke emotsioon vaid palju enam“ (küsitlusleht 8/9);

Tugevama ja kindlama usu omandamist kirjeldati seitsmel korral:

„Noored on vaimselt palju kasvanud, nende suhe Jumalaga on muutunud sügavamaks, usk kindlamaks“ (küsitlusleht 1/9);

5 vastajat märkis, et noorte **suhe Jumalaga on süvenenud**:

„Noored on vaimselt palju kasvanud, nende suhe Jumalaga on muutunud sügavamaks, usk kindlamaks“ (küsitlusleht 1/9);

Mitmed vastajad mainisid ka **konkreetseid näiteid, kuidas noorte vaimulik kasv on avaldunud**:

„Mitmed on läinud edasi piiblikooli ja tulnud tagasi kogudusse teenima“ (küsitlusleht 20/9).

10) *Milliseid uusi algatusi või teenistusharusid on NextStep suveseminar teie kogudust alkatama inspireerinud?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 8 kinnitasid, et NS on inspireerinud nende kogudust uusi teenistusharusid alkatama. 8 küsitletavat vastas sellele küsimusele eitavalt ning 8 ei osanud küsimusele vastata.

Kõige enam sündis uusi algatusi seoses evangelismiga. 5 vastajat märkis, et nende koguduse noored on algatanud tänavaeangelismi:

„Tänavaeangelism ja sõpruseangelism kui elustiil“ (küsitlusleht 17/10);

Kaks vastanut mainis, et nende **koguduses on NS'i mõjul loodud uusi osadusgruppe**:

„Noored otsivad võimalusi kuidas olla efektiivsemad ja selle tulemusena täna on meil rakugruppide ja väikegruppide töö noorte seas“ (küsitlusleht 8/10);

Üks vastaja märkis, et **NS inspireeris neid alustama oma koguduses noortetööga:**

„Kuna varem puudus kogudusesisene noortetöö, andis NS suveseminarist osavõtt võimaluse lastetööst välja kasvanud noori koondada. Noored on võtnud vastutust erinevates valdkondades”
(küsitlusleht 3/10);

Üks vastanutest märkis, et **NS inspireeris nende kogudust alustama Alfa kursusega:**

„Alfa ellukutsumine“ (küsitlusleht 11/10).

11) *Palun nimetage konkreetseid näiteid oma koguduse noorte arengust seoses NextStep suveseminaril osalemisega?*

Kõigist küsitluses osalenud koguduste 24st vastajast 21 tõid välja konkreetseid näiteid nende koguduse noorte arengust seoses NS'il osalemisega ning 3 küsitletavat ei osanud küsimusele vastata.

Konkreetsete näidetena noorte arengust seoses NS'il osalemisega mainiti **piiblikooli õppima asumist**, seda mainis 4 vastajat:

„3 NextStepil osalenud noort läksid kohe peale Nextstepil osalemist edasi õppima piiblikooli, kus nende areng läks suures tempos edasi“
(küsitlusleht 17/11);

Lisaks mainiti **tänavaeangelismi algatamist:**

„Osad noored on käinud regulaarselt tänavatel kuulutamas ja on viinud usku inimesteni väljaspool kirikut“ (küsitlusleht 20/11);

noortetöö alustamist:

„4 NextStepil osalenud noort on peale NextStepil osalemist võtnud noortejuhi vastutuse, mis on juba teenimise mõttes olnud väga arendav neile endale“ (küsitlusleht 17/11);

ülistusteenistusse astumist ning lastetöösse teenima asumist:

„noored vastutavad ülistuse korraldamise eest ja on muutunud selles töös kindlamaks. Kellel on mingi amet, see on selles ustavalt teeninud ja pole maha jätnud. Osalevad enam lasteteenistuse läbiviimisel õpetaja abilisena. NS suveseminaril on kahtlemata osa noorte

vaimuliku arengu teel, ja kindlasti on selle mõju tuntav“ (küsitlusleht 5/11);

Lisaks konkreetsetele näidetele mainiti korduvalt noorte üldist **vaimuliku innukuse kasvu** ning **teenimisvalmidust kodukoguduses**:

„nii mitmedki noored olid alguses suht pinnapealsed koguduse teenimises ja noortetöös. Isegi võiks öelda, et puudus tahe Jumalaga lähedase suhte järgi sest nad ei olnud seda enne kogenud. Suveseminari ajal Jumalaga kogetud muutis kõik, suhtumise, arusaamise, tuleviku nägemise, see tõi tõelise uue elu“ (küsitlusleht 8/11).

Küsimustele 9, 10 ja 11 saadud vastuste põhjal võib öelda, et konkreetseid näiteid NS'i ülesehitavast mõjust on mitmeid ning NS'il omandatud usukindlus ja elavam suhe Jumalaga on leidnud praktilise väljundi nii piiblikooli õppima asumise kui ka uute algatuste näol kodukogudustes.

1.3.2. NS'i tagasiside ankeedid 2018-2019

Kõrvutades EKNK kogudustes läbiviidud küsitlused¹² 2018. ja 2019. aasta NS'i tagasiside ankeetidega,¹³ võime leida läbivaid sarnaseid jooni. NS'i tagasiside ankeetide analüüsimine võimaldab esile tuua NS'i mõju NS'il osalenud noorte seisukohast. Käesoleva uurimustöö seisukohalt on see oluline seetõttu, et see aitab saada parema ülevaate noorte usulistest vajadustest ning sellest, mil määral NS neid vajadusi on suutnud täita. Nii aastal 2018 kui ka aastal 2019 NS'il osalenud noorte tagasiside ankeetidest selgub, et peamised põhjused, miks noored NS'ile tulid, olid: **soov kasvada Jumala tundmises ja kogemises ning saada uusi teadmisi usust**. Aastal 2018 osales NS'il kokku 22 noort, neist 19 vastasid tagasiside ankeetidele. 2019. aastal osales NS'il kokku 33 noort, neist 25 vastasid tagasiside ankeetidele.

¹² Küsimustikud on käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 6)

¹³ NS'i 2018. ja 2019. aasta tagasiside ankeedid on käesoleva uurimustöö koostaja valduses (lisa nr 4 ja nr 5)

Mõlema aasta tagasiside ankeetidest selgub, et märkimisväärne osa noortest tuli NS'ile ootusega **õppida rohkem Jumalat tundma**.

Küsimusele „*Mis tõi sind NextStepile?*” märkis 2018. aastal 4 noort 19st NS'ile tuleku põhjuseks soovi ja igatsust õppida rohkem Jumalat tundma:

„Tundsin, et tahan kuulutada evangeeliumit, välja astuda ja ülistust teha, aga kõige rohkem olin põnevil evangeeliumi kuulutamisest ja üldiselt sellest, mida Jumal tahab teha ja ma olin ja olen siia maani põnevil sellest mida Jumal tahab mu elus edasi teha ja kuhu juhatada“
(NS 2018 tagasiside leht 1/2).

2019. aastal märkis 25st noorest 4, et ka neid tõi NSile soov õppida rohkem Jumalat tundma. Keegi vastanutest kirjutab, et teda tõi NSile:

„Jumala igatsus, see et teda paremini tundma õppida“ (NS 2019 tagasiside leht 11/1).

Küsimusele „*Milliste ootustega tulid NextStepile?*” vastas 2018. aastal 19st vastanust 7, et nad tulid ootusega kasvada suhtes Jumalaga ning õppida Jumalat tundma ja tema juhtimist tajuma. Üks osalenud noor kirjeldab oma ootusi järgmiselt:

„Et veel rohkem kasvada ja kinnistada oma suhet Jumalaga veelgi. Et koos olla Jumalaga, nii nagu argipäeviti ma ei juhtu olema“ (NS 2018 tagasiside leht 4/3).

2019. aastal vastas 25st vastanust 12 inimest antud küsimusele, et nad tulid NSile ootusega saada uusi teadmisi usust ja Jumalast ning kasvada Jumala tundmises ja kogemises. Keegi osalejatest kirjutab, et tuli NS'ile sooviga:

„Kohtuda taas Jeesusega. Avastada oma potentsiaal Jumala riigi töös kui ka muidu karjääri valikul. Saada julgustatud ja üles ehitatud“ (NS 2019 tagasiside leht 10/3).

Seega võime ka selles küsimuses näha selget läbivat joont – nii 2018. kui ka 2019. aastal on olnud üheks peamiseks NS'ile tulemise põhjuseks noorte soov **õppida Jumalat sügavamalt tundma**.

Tagasiside ankeetide põhjal võime tõdeda, et noored on tulnud NS'ile konkreetsete ootustega. Seetõttu on oluline näha, mil määral on NS sellel osalenud noorte ootusi täitnud. Küsimusele „*Kas need ootused täitusid?*” vastas 2018. aastal 19st vastanust

selgelt jaatavalt 17 inimest. Neist 2 inimest märkis, et NS ületas nende ootusi. Suur osa vastanutest põhjendasid oma vastuseid konkreetselt - **saadi uusi teadmisi ja kogemusi, saadi evangeeliumi kuulutada, saadi julgust juurde, kogeti teiste tuge, saadi palvetada ning tekkis sügavam tunnetus, kuidas elada kristlikku elustiili:**

„Jumal andis mulle sellel aastal kõikvõimalikke kogemusi. Ma olin toetaja ja teised toetasid mind. Ma evangeliseerisin. Ma palvetasin. Ma mängisin mängu. Ma sain ideid ja ettekujutuse, kuidas tuua esile muutusi piirkonnas, kus ma elan“ (NS 2018 tagasiside leht 13/4); „See ei olnud ainult tänavatel käimine, vaid need kaks nädalat olid vaimselt rasked. Hakkasin sügavamalt tunnetama, kuidas elada kristlikku elustiili“ (NS 2018 tagasiside leht 5/4).

2019. aastal 25st vastanust 21 inimest vastasid antud küsimusele kas jaatavalt või töid välja konkreetsed näited, milliseid nende ootusi NS täitis. Neist 14 inimest vastasid konkreetselt jaatavalt. Neist 2 inimest vastasid, et NS ületas nende ootusi. 2 inimest märkis, et nende ootused täitusid enamjaolt ning 2 inimest märkis, et nende ootused täitusid osaliselt. Ka 2019. aastal põhjendas valdav osa vastanutest oma vastust konkreetselt ning 4 inimest märkis, et **õppisid NS'il rohkem Jumalat tundma**. Keegi osalejatest kirjutab järgmiselt:

„Sain kinnitatud, et Jumal on reaalne. Prohvetearingud julgustasid ja kinnitasid“ (NS 2019 tagasiside leht 21/4).

Küsimusele „Mida võtad NextStepilt kaasa oma kogudusse ja igapäevaellu?“ vastas 2018. aastal 19st vastanust 8 inimest, et nad said **julguse tänavatel evangeeliumi kuulutada, oma usku jagada ja palvetada**. 5 inimest märkisid, et nad tahavad olla inimeste jaoks olemas teenimises, jüngerdamises ja suhete loomises. Üks osaleja kirjutab:

„Ma võtan kaasa julguse tänaval evangeeliumit jagada ja teiste eest palvetada“ (NS 2018 tagasiside leht 9/5).

2019. aastal 25st vastanust 14 inimest märkis, et nad said NS'ilt **oskuse, valmiduse ja julguse oma usku jagada**. 9 inimest märkisid, et nad viivad endaga NS'ilt kaasa **loengutest ja seminaridest saadud teadmised**. 7 inimest märkisid, et **nad jõudsid lähedasemasse ja elavamasse suhtesse Jumalaga**. Keegi osalejatest kirjeldab:

„Selle veel suurema julguse, mis siit sain ja selle, et oskan nüüd paremini oma ande kasutada, sest arenesin siin oma andides“ (NS 2019 tagasiside leht 15/5).

Küsimusele *„Milliseid kogemusi said tänavatel evangeliseerides?“* vastas 2018. aastal 19st vastanust 7 inimest, et nad **said julgust juurde**. 5 inimest märkis, et nad **õppisid oma usku paremini jagama**. Üks osalenud noor kirjutab:

„Sain julgustatud ja inimeste hirmust üle ja seda kuidas jagada evangeeliumi ja Jumala armastust“ (NS 2018 tagasiside leht 3/9).

2019. aastal 25st vastanust 8 inimest märkis, et nad **said kogemuse oma usku jagada ja inimeste eest palvetada**. 7 inimest märkis, et nad **said julgust ja kindlust evangeliseerida**. Keegi osalenud noor kirjutab:

„Sain palvetada inimeste eest, muidugi ka rääkida inimestega ja nägin kuidas inimesed said puudutatud, näiteks hakkasid nutma vms. See oli nii ÄGE!“ (NS 2019 tagasiside leht 15/9).

Siinkohal võime näha, et mõlema aasta üheks läbivaks jooneks on see, et NS'il osalenud noored muutuvad oma usu jagamisel julgemaks. Samuti võime vastuste põhjal näha seoseid evangelismi praktika ja julgusega oma usku jagada.

NS'il 2018. ja 2019. aastal osalenud noorte poolt täidetud tagasiside ankeetide põhjal võib öelda, et NS on suutnud oma algseid eesmärke suurel määral täita ning noorte ootusi ja nende usulisi vajadusi märkimisväärselt rahuldada. Seda kinnitab ka EKNK kogudustes läbiviidud küsitlus, millest selgus, et noored said juurde julgust oma usku jagada ja praktiseerida. Seal hulgas võib täheldada, et NS on noorte usulise pühendumise kasvu märkimisväärselt mõjutanud. Võib tõdeda, et NS'il osalenud noored on vastutustundlikumad, innukamad, pühendunud ning vaimulikult küpsemad. Koguduste juhid on hakanud noori enam kaasama ning neile suuremaid vastutusi andma. Noored on NS'ilt naastes algatanud oma kodukohas uusi teenistusharusid, mitmed on asunud edasi õppima piiblikooli ning mitmed neist on tänaseks suveseminari ja piiblikooli meeskondades.

2. Kokkuvõte

Käesoleva uurimustöö eesmärk on uurida noortele suunatud NextStep suveseminari (edaspidi NS) mõju Eesti Kristlikule Nelipühi Kirikule. Uurimustöö raames analüüsisin NS'il osalenud noorte kirjalikke tagasiside ankeete ning küsitlesin EKNK pastoreid ja koguduse liikmeid, kelle koguduse noored on vähemalt kahel aastal osalenud NS'il. Lisaks intervjuueerisin NS'i asutajat piiskop Ago Lilleorgu. Uurimuse teoreetiliseks aluseks võtsin Christian A. Schwarz'i uurimustöö „Koguduse loomulik kasv”. Schwarz jõuab järeldusele, et on olemas kaheksa kvaliteediomadust, mis mõjutavad koguduste elujõulisust: *volitav juhtkond, andidele orienteeritud teenimine, innukas vaimsus, funktsionaalsed struktuurid, inspireeriv jumalateenistus, mitmekülgsed väikegrupid, vajadustele suunatud evangelism ning armastavad suhted*. Kitsamas mõttes püüan saada vastuse neljale küsimusele: 1) **Mil määral täidab NS noorte usulisi vajadusi?** 2) **Kuidas mõjutab NS noorte usulist pühendumist?** 3) **Milliseid „koguduse loomuliku kasvu” kvaliteediomadusi on NS'il osalenud noored EKNK kogudustes enim mõjutanud ja milliseid mitte?** 4) **Kuidas on NS läinud viie aasta jooksul suutnud oma algseid eesmärgi täita?** Kuna NS'i mõju EKNK kogudustele ei ole seni veel ühegi uurimustöö raames uuritud, siis loodetavasti aitab käesolev uurimustöö kirikul selgemalt näha NS'i mõju nii kogudustele individuaalselt kui kirikule tervikuna.

Toetudes 2018. ja 2019. aasta NS'i tagasiside ankeetidele, võib öelda, et **NS on vastanud noorte ootustele ning on täitnud noorte usulisi vajadusi suurel määral**. Seda kinnitab ka EKNK kogudustes läbiviidud küsitlus, millest selgub, et noored avastasid oma ande, kasvasid vaimulikult, nende usk muutus tugevamaks ja kindlamaks ning suhe Jumalaga süvenes märgatavalt, noored said juurde julgust oma usku jagada ja praktiseerida. „Julgus” oli üldse üks enam mainitud märksõna, mis tuli korduvalt esile erinevate küsimuste lõikes.

EKNK kogudustes läbiviidud küsitluste põhjal selgus, et kõik küsitluses osalenud kinnitasid, et NS on aidanud neil noori teenistusse kaasata ning neile vastutusi anda.

NS'il osalenud noorte puhul täheldati andide avastamist, kogemuste saamist, märgatavat innukuse ja algatusvõime kasvu koguduses teenimisel, vastutustunde kasvu. Lisaks täheldati nii kogudusesisese kui ka kogudustevaheliste suhete ja koostöö märgatavat elavnemist. Märgiti, et koguduse valmidus noortele vastutust anda on oluliselt paranenud. Selgus, et õige enam sündis uusi algatusi seoses evangelismiga. Seega võib öelda, et **NS on noorte usulise pühendumise kasvu märkimisväärselt mõjutanud.**

Kaheksast kvaliteediomadusest seitsme puhul kinnitasid vähemalt 50% küsitluses osalenud inimestest, et NS'i mõjul on kogudus neis valdkondades arenenud. EKNK kogudustes läbiviidud küsitluste põhjal selgus, et **NS on kõige enam mõjutanud kogudusi kahes kvaliteediomaduses:** 1) ***Volitav juhtkond*** – 24st küsitletust vastasid kõik 24, et NS'i mõju kogudusele selles valdkonnas on märkimisväärne. 2) ***Innukas vaimsus*** – 24st küsitletust 23 vastasid, et NS'il osalenud noored on koguduse töösse panustamisel ja oma usu jagamisel märkimisväärselt innukamad. **EKNK kogudustes läbiviidud küsitluse tulemuste põhjal on NS'i mõju kogudustele kõige väiksem kvaliteediomaduses *Funktsionaalsed struktuurid*** – 24st küsitletust 7 märkis, et NS on inspireerinud nende kogudusi struktuurseid muudatusi tegema.

Kõrvutades eelpool mainitud NS'i eesmärgid käesoleva uurimustöö raames läbiviidud küsitlustega ning osalenud noorte poolt täidetud tagasiside ankeetidega, võib järeldada, et NS on suutnud viie aasta jooksul (2016-2020) oma algseid eesmärgi märkimisväärselt täita. NS'il osalenud noored on vastutustundlikumad, innukamad, pühendunud ning vaimulikult küpsemad. Koguduste juhid on hakanud noori enam kaasama ning neile suuremaid vastutusi andma. Noored on NS'ilt naastes algatanud uusi teenistusharusid oma piirkonnas. Mitmed noored on läinud edasi piiblikooli ning mitmed neist on tänaseks piiblikooli ja suveseminari meeskondades. Seega võib kokkuvõtvalt öelda, et NS'i mõju osalenud noortele, kohalikele kogudustele ja EKNK'le on olnud märkimisväärne.

Kasutatud kirjandus

Kirjandus

Jõks, Eerik. *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist*. Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu, 2012.

Jõks, Eerik. *Kuhu lähed Maarjamaa? Quo vadis Terra Mariana?* Tallinn: Eesti Kirikute Nõukogu, 2016.

Kilemit, Liina. Kiriku/kogudusega liitumise põhjustest – *Kuhu lähed Maarjamaa? Quo vadis Terra Mariana?* Tallinn, Eesti Kirikute Nõukogu, 2016, 94.

Kukk, Marilin. *30 aastat Eesti Kristlikku Nelipühi Kirikut*. Tallinn, Eesti Kristlik Nelipühi Kirik, 2021.

Laats, Annika. Eestimaalase moraal ning selle seosed tema religioosete hoiakutega – *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist*. Tallinn, Eesti Kirikute Nõukogu, 2012, 191-192.

Lilleorg, Ago. Kommentaar Jaan Tammsalu artiklile – *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist*. Tallinn, Eesti Kirikute Nõukogu, 2012, 111.

Rommel, Meego. Pastor Meego Rommel – *Astu alla rahva hulka. Artikleid ja arutlusi Eesti elanikkonna vaimulaadist*. Tallinn, Eesti Kirikute Nõukogu, 2012, 94-95.

Schihalejev, Olga. Kirjeldav osa – *Kuhu lähed Maarjamaa? Quo vadis Terra Mariana?* Tallinn, Eesti Kirikute Nõukogu, 2012, 262-269.

Schwarz, Christian A. *Koguduse loomulik kasv*. Tallinn, EEKB Liidu Misjonifond, Logos, 2002.

Elektroonilised materjalid

Erwich, Rene'. „MISSIONAL CHURCHES: IDENTICAL GLOBAL 'PLANTS' OR LOCALLY GROWN 'FLOWERS'?" 2002.

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=ATLA0001762732&S=R&D=rh&EbscoContent=dGJyMNxb4kSep7E4y9f3OLCmsEiep7BSr6q4TLKWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPfi54Pt5epT69fnhrnb4osA>

13.05.2020

Råmunddal, Lars. „Is Church Development 'Natural'? A Critical and Constructive Analysis of Christian A. Schwarz's Biotic Church Growth Theory.“ 2014.

<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=ATLA0001995616&S=R&D=rh&EbscoContent=dGJyMNxb4kSep7E4y9f3OLCmsEiep7FSsa64SbKWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPfi54Pt5epT69fnhrnb4osA>

13.05.2020

Unt, Ivo. EKNK noortetöö 2018. E-kiri 13.04.2020

Unt, Ivo. EKNK noortetöö 2019. E-kiri 15.04.2020

Õunapuu, Lembit. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes 2014.

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1&isAllowed=y 22.03.2022

<http://www.ncd-international.org/public/christian-a-schwarz.html> 20.04.2022

www.eknk.ee 22.03.2022

Suulised allikad

Lilleorg, Ago. Intervjuu Martin Vasselile. 31.03.2021

NextStep Summer Seminar's impact on Estonian Christian Pentecostal Church SUMMARY

The purpose of the given research paper is to find out, what kind of impact does the NextStep Summer Seminar (subsequently the NS) have on Estonian Christian Pentecostal Church (subsequently the ECPC). The theoretical base for this work is Christian A. Schwarz's research „Natural Church Development”. Schwarz comes to conclusion, that there are eight quality characteristics, that impact the church's vitality: *empowering leadership, gift-oriented ministry, passionate spirituality, functional structures, inspiring worship service, holistic small groups, need-oriented evangelism and loving relationships*. As there is no other research done on NextStep summer seminar's impact on Estonian Christian Pentecostal Church, then hopefully this present research paper helps the church to see better the NS's impact both on the congregations individually as well as on the church in whole. In short, I will try to find an answer to four questions:

1) **Which way does NS fulfill the youth's spiritual needs?** Based on NS feedback questionnaires from 2018 and 2019, I can say, that NS has met the youth's expectations and has fulfilled their spiritual needs quite widely. That is also confirmed by the survey done in ECPC congregations, which confirm, that young people discovered their gifts, grew spiritually, their faith got stronger and their relationship with God was deepened. They also gained more courage to put their faith into practice. „Courage” was actually one of the most mentioned words, that constantly came forward throughout the survey.

2) **How does NS impact the youth's spiritual commitment?** Based on the survey done in the ECPC congregations all the participants involved in the survey confirmed, that NS has helped them to involve the youth in ministry and give them responsibility. They noticed quite significant growth in youth's passion, sense of responsibility and initiation when serving along in the congregation. They also noticed the briskness of relations and co-operation both in local congregation as well as between different congregations in ECPC. They said, that congregation's

readiness to give the youth responsibility has improved greatly. Therefore it can be said, that NS has impacted the youth's spiritual commitment quite significantly.

3) Which „natural church development” quality characteristics has the youth attending NS most impacted and not impacted in the ECPC congregations? At least 50% of the people being involved in the survey confirmed, that their congregations have been impacted by NS on seven quality characteristics out of eight. It turned out, that the NS has impacted the congregations mostly in two quality areas: 1) *Empowering leadership* – 24 people out of 24 survey participants said, that NS's impact on this area is significant. 2) *Passionate spirituality* – 23 people out of 24 survey participants said, that the youth attending the NS is much eager to invest into congregation's work and sharing their faith. Based on the survey the NS's impact on ECPC congregations is lowest on *functional structures*. Only 7 people out of 24 said, that NS has inspired their congregations to make some changes in functional structures.

4) How has the NS been able to fulfill its' primal goals throughout the five years? Examining side by side the goals mentioned above with the results of the survey and the NS youth's feedback questionnaires it can be concluded that the NS has been able to fulfill its' primal goals throughout the five years and has done it significantly. The young people, who have attended the NS, are more responsible, eager, committed and spiritually more mature. The church leaders have started to involve them more and give them more responsibility. The youth has initiated new ministry outputs in their area after attending the NS. Many of them have gone to the Bible School and some of them are already the members of the Bible School and NS teams. The communication and co-operation between congregations has brisken. Therefore, it can be said, that NS's impact on NS youth, local congregations and ECPC has been significant.

Lisad

Lisa 1

Lilleorg, Ago. Intervjuu Martin Vasselile. 31.03.2021. Intervjuu audiosalvestis on käesoleva uurimustöö koostaja valduses.

Lisa 2

Unt, Ivo. EKNK noortetöö 2018. E-kiri 13.04.2020. E-kiri on käesoleva uurimustöö koostaja valduses.

EKNK noortetöö 2018. aasta kokkuvõte:

Kogudusi kokku – 32;

Kogudusi, kus on toimiv noortetöö – 12;

Protsentuaalselt – 37,5%

Lisa 3

Unt, Ivo. EKNK noortetöö 2019. E-kiri 15.04.2020. E-kiri on käesoleva uurimustöö koostaja valduses.

EKNK noortetöö 2019. aasta kokkuvõte:

Kogudusi kokku – 32;

Kogudusi, kus on toimiv noortetöö – 13;

Protsentuaalselt – 40,6%

Lisa 4

NS'i 2018. a. osalejate tagasiside ankeedid. Tagasiside ankeedid on käesoleva uurimustöö koostaja valduses.

TAGASISIDE LEHT

Palume Sul täita tagasiside leht NextStep suveseminari kohta.

Info sinu kogemuste, arvamuste ja ettepanekute kohta NS'i osas aitab meil edaspidi NextStepi suveseminare veelgi paremini korraldada, mistõttu tänud juba ette su aja ja panuse eest!

1. Kust kuulsid NextStepi kohta?

Kuulutus ☐ Koguduse info ☐ Tuttav ☐ Muu ☐ (täpsusta palun)

2. Mis tõi sind NextStepile (kirjelda lühidalt)?

3. Milliste ootustega tulid NextStepile?

4. Kas need ootused täitusid? Täpsusta.

5. Mida võtad NextStepilt kaasa oma kogudusse ja igapäeva ellu?

6. Mida oleks saanud teha paremini/teisiti?

7. Milline seminari teemadering oli Sinu jaoks olulisim?

8. Millist nõu annaksid kursuse üldise korraldamise asjus? (koht, aeg üldine ülesehitus jne.)

9. Milliseid kogemusi said tänavatel evangeliseerides? Täpsusta.

8. Keda kutsuksid järgmisele NextStepile?

Suur tänu tagasiside eest!
NextStepi meeskond

Lisa 5

NS'i 2019. a. osalejate tagasiside ankeedid. Tagasiside ankeedid on käesoleva uurimustöö koostaja valduses.

TAGASISIDE LEHT

Palume Sul täita tagasiside leht NextStep suveseminari kohta.

Info sinu kogemuste, arvamuste ja ettepanekute kohta NS'i osas aitab meil edaspidi NextStepi suveseminare veelgi paremini korraldada, mistõttu tänud juba ette su aja ja panuse eest!

1. Kust kuulsid NextStepi kohta?

Kuulutus ☐ Koguduse info ☐ Tuttav ☐ Muu ☐ (täpsusta palun)

2. Mis tõi sind NextStepile (kirjelda lühidalt)?

3. Milliste ootustega tulid NextStepile?

4. Kas need ootused täitusid? Täpsusta.

5. Mida võtad NextStepilt kaasa oma kogudusse ja igapäeva ellu?

6. Mida oleks saanud teha paremini/teisiti?

7. Milline seminari teemadering oli Sinu jaoks olulisim?

8. Millist nõu annaksid kursuse üldise korraldamise asjus? (koht, aeg üldine ülesehitus jne.)

9. Milliseid kogemusi said tänavatel evangeliseerides? Täpsusta.

8. Keda kutsuksid järgmisele NextStepile?

Suur tänu tagasiside eest!
NextStepi meeskond

Lisa 6

Küsitlus EKNK kogudustele 2020. Küsitluslehed on käesoleva uurimustöö koostaja valduses.

Küsitlus NextStep suveseminari mõjust kogudustele

1.

Palun kirjuta siia, mis kogudusest oled ja mis valdkonnas teenid oma kodukoguduses?

2. Mil määral on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel noori koguduse töösse kaasata ning neile vastutusi anda?

3. Mil määral on NextStep suveseminaril osalenud noorte teadlikkus oma andidest paranenud?

4. Mil määral oled märganud NextStep suveseminaril osalenud noorte puhul innukuse ja algatusvõime kasvu koguduses kaasateenimisel?

5. Kui, siis milliseid struktuurseid muudatusi on NextStep suveseminar inspireerinud teie kogudust tegema?

6. Mil määral on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel jumalateenistusi inspireerivamaks muuta?

7. Kuidas on NextStep suveseminar mõjutanud teie koguduse osadusgruppide tööd?

8. Milliseid võimalusi ja vajadusi evangelismiks on NextStep suveseminar aidanud teie kogudusel avastada ja rakendada?

9.

Millist mõju on NextStep suveseminar avaldanud suhetele ja koostööle teie koguduses?

10.

Kuidas on NextStep suveseminar mõjutanud teie koguduse noorte vaimulikku olukorda?

11.

Milliseid uusi algatusi või teenistusharusid on NextStep suveseminar teie kogudust algatama inspireerinud?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Martin Vassel,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose:
NextStep suveseminari mõju Eesti Kristlikule Nelipühi Kirikule, mille juhendaja on Kaido Soom, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Martin Vassel

18.04.2022